

1 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Sven Gunnar Persson* (kd) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 1 januari 2009.

Kammaren biföll denna anhållan.

Andre vice talmannen meddelade att *Lars-Ivar Ericson* (c) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 1 februari 2009.

Kammaren biföll denna anhållan.

Andre vice talmannen meddelade vidare

att *Karin Granbom Ellison* (fp) av sagt sig uppdragen som ledamot i näringsutskottet och som suppleant i EU-nämnden,

att *Carl B Hamilton* (fp) av sagt sig uppdragen som ledamot i EU-nämnden och som suppleant i utrikesutskottet,

att tredje vice talman *Liselott Hagberg* (fp) av sagt sig uppdragen som suppleant i konstitutionsutskottet och näringsutskottet,

att *Eva Flyborg* (fp) av sagt sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet,

att *Christer Nylander* (fp) av sagt sig uppdraget som suppleant i finansutskottet,

att *Camilla Lindberg* (fp) av sagt sig uppdraget som suppleant i justitieutskottet och

att *Cecilia Wigström* i Göteborg (fp) av sagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

2 § Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält tredje vice talman Liselott Hagberg som ledamot i näringsutskottet, Karin Granbom Ellison som ledamot i EU-nämnden och som suppleant i näringsutskottet, Helena Bargholtz som suppleant i konstitutionsutskottet och justitieutskottet, Camilla Lindberg som suppleant i konstitutionsutskottet, Johan Pehrson som suppleant i finansutskottet, Cecilia Wikström i Uppsala som suppleant i utrikesutskottet, Ulf Nilsson som suppleant i arbetsmarknadsutskottet och Tobias Krantz som suppleant i EU-nämnden.

Andre vice talmannen meddelade vidare att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp anmält Willemo Carlsson som suppleant i konstitutionsutskottet och miljö- och jordbruksutskottet under Anna Tenjes ledighet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i näringsutskottet
Liselott Hagberg (fp)

ledamot i EU-nämnden
Karin Granbom Ellison (fp)

suppleanter i konstitutionsutskottet
Helena Bargholtz (fp)
Camilla Lindberg (fp)

suppleant i finansutskottet
Johan Pehrson (fp)

suppleant i justitieutskottet
Helena Bargholtz (fp)

suppleant i utrikesutskottet
Cecilia Wikström i Uppsala (fp)

suppleant i näringsutskottet
Karin Granbom Ellison (fp)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Ulf Nilsson (fp)

suppleant i EU-nämnden
Tobias Krantz (fp)

suppleant i konstitutionsutskottet
Willemo Carlsson (m)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Willemo Carlsson (m)

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:83

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:83 Demokratisk insyn i Posten AB under och efter den föreslagna fusionen med Posten Danmark

av Eva-Lena Jansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 28 november 2008.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 5 november 2008

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

Interpellation 2008/09:87

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:87 Skolan som vinstmaskin

av Marie Granlund (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 november 2008.

Skälet till dröjsmålet är att jag kommer att befinna mig på en längre utlandsresa.

Stockholm den 10 november 2008

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Interpellation 2008/09:100

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:100 Lärarlyftet
av Gunilla Carlsson i Hisingsbacka (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 november 2008.

Skälet till dröjsmålet är att jag kommer att befinna mig på en längre utlandsresa.

Stockholm den 10 november 2008

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Interpellation 2008/09:103

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:103 Kvalitetssäkring av betygen
av Mats Pertoft (mp)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 november 2008.

Skälet till dröjsmålet är att jag kommer att befinna mig på en längre utlandsresa.

Stockholm den 10 november 2008

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Interpellation 2008/09:105

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:105 Förskolans ledarskap
av Peter Hultqvist (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 november 2008.

Skälet till dröjsmålet är att jag kommer att befinna mig på en längre utlandsresa.

Stockholm den 10 november 2008

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

*Ändring av rambeslut
om bekämpande av
terrorism*

4 § Ändring av rambeslut om bekämpande av terrorism

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU5

Ändring av rambeslut om bekämpande av terrorism (prop. 2008/09:25).

Anf. 1 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 2.

Kampen mot terrorism är oerhört viktig eftersom det är en kamp för de mänskliga fri- och rättigheterna. Det är just därför det är så viktigt att det finns en balans mellan de lagar som stiftas för att bekämpa terrorism-

en och de inskränkningar dessa lagar innebär för den personliga integriteten.

Det här rambeslutets rekvisit vid uppmaning till terroristbrott menar vi socialdemokrater är problematiskt, eftersom det kan innebära ytterligare kriminalisering på ett område som ligger väldigt nära tryck- och yttrandefriheten. Jag säger ”kan” eftersom vi inte vet. Det vi i dag tar ställning till är ramlagstiftningen. Vad konsekvenserna blir för svensk rätt får vi reda på när regeringen återkommer med följdlagstiftningen.

I det här sammanhanget kan jag inte låta bli att påminna om hur den nuvarande borgerliga majoriteten agerade när förra regeringen inte presenterade följdlagstiftning samtidigt som rambeslut togs.

Den första påminnelsen lyder så här:

”Fru talman! Vi moderater tycker att det är viktigt att riksdagen ges möjlighet att ta ställning till konsekvenserna av rambeslut på nationell nivå samtidigt som man godkänner rambeslut. Riksdagen kan inte med gott samvete abdikera från sitt grundläggande ansvar för lagstiftningen.”

Den andra påminnelsen lyder så här:

”Trots att ingreppen i svensk lagstiftning kan bedömas som rätt långtgående har regeringen varken när det har gällt tidigare beslut eller när det gäller det som riksdagen i dag behandlar lagt fram förslag till lagändringar. Det är, för att tala klartext, skrämmande.”

Den tredje påminnelsen lyder som följer:

”Min ambition är att i större utsträckning än vad som hittills varit fallet presentera den lagstiftning som krävs för genomförandet i nationell rätt av rambeslutet i samband med att riksdagens godkännande inhämtas. Jag ska därför se över de rutiner och arbetsmetoder som tillämpas i förhandlings- och lagstiftningsarbetet.”

Jag har citerat nuvarande justitieminister Beatrice Ask, som tyvärr inte är här i dag. Jag hoppas att hennes partikamrater och regeringsunderlaget kan svara på varför de här ambitionerna, som då var så högtgravande och så viktiga, inte gäller längre.

Vi kan nog alla konstatera, i det här ärendet liksom i andra, att Beatrice Asks ambitioner inte faller särskilt väl ut. Det är tråkigt. Det är dåligt för demokratin när makthavare lovar stort och håller tunt.

Jag vill också påminna om att vi som parlament har makt och ansvar. Genom att i enlighet med vår reservation rösta ja till det tillkännagivande som ska skydda svenska grundlagsfästa mänskliga fri- och rättigheter kan vi alla här i dag ta vårt ansvar som parlamentariker. Precis som den nuvarande justitieministern Beatrice Ask sade när hon var i opposition: Inte vill väl regeringsunderlaget abdikera från sitt grundläggande ansvar som lagstiftare?

Anf. 2 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1 och lyfta fram ett antal för oss miljöpartister viktiga frågor i detta ämne.

När vi tittar på texten i betänkandet som utskotten har författat ser vi att det är flera olika frågetecken. Ett är när vi går igenom på vilket sätt vi ska balansera kraven på effektiva åtgärder mot terrorism, det vi alla vill bekämpa, för det är precis som föregående talare sade den kanske största inskränkningen mot mänskliga fri- och rättigheter. Den balansen är helt beroende av på vilket sätt vi väljer att ta oss an olika åtgärder.

Prot. 2008/09:27
13 november

*Ändring av rambeslut
om bekämpande av
terrorism*

När vi tittar på de saker som läggs till, just utvidgningen av rambeslutet, ser vi att det är offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering för terroristsyften och utbildning för terroristsyften. Det är framför allt den första av dessa utvidgningar som vi från Miljöpartiet har problem med, nämligen offentlig uppmaning till terroristbrott.

Vi ska till att börja med vara medvetna om att direkta uppmaningar i dag är allvarliga brott som är och bör förbli olagliga. Det råder ingen tvekan om det från vår sida. Men när man ytterligare ska precisera lyckas man med det motsatta, nämligen att vara än mer oklar. Man använder sig av en väldigt bred och oprecis definition, vilket är väldigt olyckligt just när det gäller vad en person får säga eller skriva. Man är alltså inne på just det man säger sig vilja balansera, nämligen människors tryck- och yttrandefrihet.

I den promemoria som det här baseras på ser vi att det finns en anledning till hur man författar texter. Där står att man i samband med det här rambeslutet menar att det inte skulle behövas någon ändrad lagstiftning i Sverige med anledning av kriminaliseringen. Efter påpekanden av ett antal remissinstanser skriver regeringen senare i propositionen att det inte kan uteslutas att vissa lagändringar behövs. Gott så! Det är bra att regeringen tar till sig denna kritik.

I dag ser vi dock att man i betänkandet skriver att regeringen bedömer att det för att genomföra rambeslutet i Sverige är nödvändigt med lagändringar, alltså en förskjutning inte bara i gradskillnad utan väsensskilt från hur man avser att behandla detta. Om det nu inte är ordentligt utrett och det inte finns några förslag på vad det här kan innebära i form av lagändringar, varför går man då vidare?

Jag skulle vilja ta upp ett annat problem, nämligen att det i betänkandet står att en konsekvens av genomförandet av rambeslutet just vore att ”nya regler om terroristbekämpning inom EU fördröjs och därmed även den förbättring av det straffrättsliga regelverket som rambeslutet förväntas medföra”. Vad är det som ska förbättras? Vad är det som ska bli så mycket bättre att det inte kan vänta tills en genomgripande utredning kan visa på hur effektiva de här medlen har varit tidigare?

Regeringen anför ju i propositionen att antagandet av rambeslutet avsevärt skulle fördröjas om regeringen före godkännandet skulle ta fram ett fullständigt beredningsunderlag beträffande de lagändringar som kan krävas för genomförandet av rambeslutet, alltså exakt det vi skulle vilja från Miljöpartiets sida. Just fördröjningsproblematiken tycker man kan föranleda att inte lägga in sitt veto. Man är från regeringens sida väldigt stolt över, vilket jag tycker att man ska vara, att man har lyckats få till ett undantag, men vad är det undantaget egentligen värt?

Om vi tittar på de olika remissvar som finns att tillgå kan vi se att en del av dem just har tagit upp hur vi i praxis faktiskt förlorar det vi i teorin, i lagtexten, tror att vi har vunnit. När terroristlagstiftningen och dess tillämpning måste utvärderas praktiskt och analyseras innan det straffrättsliga tillämpningsområdet utvidgas brukar man i den här typen av fall faktiskt vilja ha en grundläggande genomgång av hur effektivt det har varit.

Om jag nu ska ta upp också ett annat område där man i grunden pratar om ett straffansvar kan jag som exempel ta när man talar om att försvara kristendomen eller bekämpa de otrogna, vilket förekommer i olika

typer av texter. Det kan enligt den text som vi har att fatta beslut om uppfattas olika beroende på hur mottagaren uppfattar uppmaningen. Det kan egentligen aldrig vara korrekt i den här typen av beslut att vi har ett väldigt oklart resultat, inte beroende på det avsändaren säger, hur han eller hon säger detta och vem han eller hon är utan på hur mottagaren hanterar budskapet.

Plötsligt har vi ett godtycke som jag har hört flera av de borgerliga partiernas företrädare säga att vi ska komma bort ifrån, just det godtycke som gör att vi faktiskt kommer in på yttrandefrihet och grundläggande mänskliga rättigheter, just att det inte ska få finnas något godtycke. Det ska inte få finnas godtycke i hur människor uppfattar ett meddelande, ett uttalande eller en text. Det ska inte få finnas ett godtycke som gör att skillnaden mellan det som framförs och hur mottagaren uppfattar det kan vara hån i tre månader.

Det är det vi har sett den senaste tiden, fru talman, att godtycket i sig är en osäkerhetsfaktor när det gäller rättssäkerheten. Vi i Sverige ska försvara vårt rättssamhälle och vara tydliga med att vi faktiskt inte tycker att metoder som leder till fruktan ska användas vare sig av stater eller för den delen mellanstatliga organisationer. När vi säger att vi ska skydda hela den grupp som kan utsättas för detta och skydda de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna genom att stoppa, genom att bekämpa och genom att motverka terrorism får vi inte ta till den här typen av uttalanden, den här typen av texter, för då gör vi oss skyldiga till det vi säger att vi vill övervinna.

Anf. 3 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! I dag finns det inget reellt terrorhot mot Sverige som land. Varför ska vi då hålla på och ändra terroristlagstiftningen så att den även ska inkludera offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering och utbildning för terroristsyften?

Sverige är och har länge varit ett land som i princip har varit fritt från terrordåd. Ändå kan vi inte sitta still och tycka att allting är bra. Det är bevisligen så att människor som har levt i Sverige har medverkat till terrordåd i andra länder. Det finns också svenskar som rekryterats i Sverige till terrorism. Och vad är det som säger att framtiden kommer att vara som dåtiden har varit?

För bara ett par år sedan kunde väl ingen tro att Danmark som land skulle vara ett hatobjekt för våldsglorifierande islamister. Så kom det några bilder som publicerades i en tidning, och med ens brändes danska flaggor, ambassader stormades och terrorhotet mot Danmark var helt plötsligt ett verkligt hot. Det är väl egentligen en tillfällighet att det här hände i Danmark, inte i Sverige. Dessa bilder kunde lika gärna ha varit publicerade i en svensk tidning. Utöver att samma sak skulle kunna hända i Sverige måste vi också ta ett ansvar så att inte terrordåd i andra länder planeras, finansieras och organiseras i Sverige.

Fru talman! Det förslag som vi i dag debatterar och ska fatta beslut om handlar framför allt om tre tillägg till det redan gällande rambeslutet om terrorism. Det är offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering för terroristsyften och utbildning för terroristsyften.

Detta handlar inte om vaga och oprecisa uppmaningar utan det måste finnas ett direkt syfte att terroristbrott ska begås – precis som är fallet

Prot. 2008/09:27
13 november

*Ändring av rambeslut
om bekämpande av
terrorism*

med vår nuvarande lagstiftning om uppvigling, stämpling och medverkan till terroristbrott. Det handlar inte heller om vilka brott som helst, utan det måste vara mycket grov brottslighet som allvarligt kan skada en stat eller mellanfolklig organisation, som det står i terroristbrottslagen, och det krävs dessutom att brottet har begåtts för särskilda syften som att injaga allvarlig fruktan hos befolkningen, tvinga en regering att fatta ett visst beslut eller att förstöra grundläggande konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i samhället.

Det ska alltså väldigt mycket till för att ett brott ska definieras som ett terroristbrott enligt terroristbrottslagen, och först därefter kan man resonera om uppmaning till sådant terroristbrott, rekrytering eller utbildning. Man kan utan att vara alltför modig påstå att den här lagen kommer att användas mycket sällan i Sverige.

Den nuvarande svenska lagstiftningen täcker det allra mesta som rambeslutet omfattar. Den preliminära bedömningen som görs från departementet är att offentlig uppmaning till terroristbrott helt täcks av nuvarande svenska lagstiftning. Men för att ingen ska behöva oroa sig för vår grundlagsskyddade tryck- och yttrandefrihet har regeringen i förhandlingarna sett till att Sverige fått ett uttryckligt undantag som innebär att straffreglerna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen inte behöver ändras. Detta är bara en säkerhetsåtgärd, men det är viktigt att den finns med.

Tyvärr nöjer sig inte Socialdemokraterna med detta undantag utan känner sig föranledda att reservera sig till förmån för samma sak. Det finns nämligen i sak ingen skillnad mellan Socialdemokraternas reservation och alliansens uppfattning, nämligen att tryck- och yttrandefriheten inte behöver ändras på grund av rambeslutet.

Det är också intressant att konstatera att Socialdemokraterna ännu en gång har en politik nu i opposition, och de hade en annan när de satt i regeringsställning.

Det nu aktuella rambeslutet bygger nämligen på en Europarådskonvention om förebyggande av terrorism, den så kallade Codexterkonventionen. I denna konvention står det också att offentlig uppmaning till terrorism, rekrytering och utbildning för terrorism ska vara straffbelagt i nationell lagstiftning.

Konventionen antogs i april 2005, och Sverige undertecknade i maj 2005. Med andra ord var det en socialdemokratisk regering som undertecknade konventionen. Då innehöll konventionen inga som helst undantag för grundlagsskyddad tryck- och yttrandefrihet, men Socialdemokraterna var beredda att skriva under i alla fall. Nu när alliansen har sett till att det finns uttryckliga undantag för tryck- och yttrandefriheten räcker inte ens det till för att Socialdemokraterna ska vara beredda att godkänna rambeslutet med samma innehåll. Snacka om att ha en politik i regeringsställning och en annan i opposition. Det skulle vara intressant att höra en förklaring från Socialdemokraterna om varför ni kunde underteckna Europarådskonventionen utan uttryckligt undantag men inte kan godkänna rambeslutet när det finns ett sådant undantag.

Jag skulle också vilja få svar från Vänsterpartiet och Miljöpartiet på vilket sätt rättssäkerheten inte fungerat med 2002 års rambeslut mot terrorism, som ni skriver i er reservation. Det har gått sex år. Ni borde väl

kunna belägga ert påstående om bristande rättssäkerhet på något sätt vid det här laget.

Fru talman! Till sist vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Krister Hammarbergh (m).

Anf. 4 MARYAM YAZDANFAR (s) replik:

Fru talman! Johan Linander ställde ett antal frågor. Först vill jag göra dem som lyssnar uppmärksamma på att vi väljer att gå fram på lite olika sätt. Majoriteten i betänkandet skriver att man förutsätter att regeringen tar frågor om våra grundlagsfästa mänskliga fri- och rättigheter i beaktande när följdlagstiftningen ska utarbetas. Men vi vill göra ett tillkännagivande.

Man kan tycka att skillnaden är ganska liten. Med tanke på de höga bröstoner som har hörts från den nuvarande majoriteten när vi hade en socialdemokratisk regering kan man ställa sig undrande. Johan Linander och jag har pratat om det här tidigare. Varför kunde inte utskottsmajoriteten gå med på vårt tillkännagivande för att göra det enkelt för oss alla? Johan Linander kan ha underhandskontakter som gör att han litar på när regeringen säger att enligt regeringens preliminära bedömning kommer det inte att vara en inskränkning. Men det är klart att det är svårare för mig att lita på det. Om vi menar allvar med detta kan vi enas om ett tillkännagivande – så är saken ur världen.

Socialdemokraterna har inte bytt position i frågan. Vi tycker fortfarande att terroristbekämpning är oerhört viktig för att försvara våra mänskliga fri- och rättigheter och att det måste ske efter ett noggrant övervägande av frågor som rör den personliga integriteten.

Anf. 5 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det blir mycket procedurfrågor. Frågan om tillkännagivande eller inte är inte svårare än vad Maryam Yazdanfar själv säger. Vi i alliansen litar fullständigt på att regeringen genomför detta på ett bra sätt. Vi har, så klart, samtal med vårt folk på departementet och även med justitieministern.

Jag kan påminna mig många tillfällen under förra mandatperioden när det var en socialdemokratisk regering. Det var inte vid ett enda tillfälle som Socialdemokraterna i justitieutskottet då gick med på att skicka något tillkännagivande till den dåvarande justitieministern. Det är möjligt att vi jobbar på samma sätt, men nu är det en annan regering. Vi har fullt förtroende för att den sittande regeringen kommer att lägga fram en följdlagstiftning. Den preliminära bedömningen från departementen är att vad gäller frågan om offentlig uppmaning behövs ingen ytterligare lagstiftning.

Anf. 6 MARYAM YAZDANFAR (s) replik:

Fru talman! Vi har olika ingångar till sittande regering. Jag hade förväntat mig, speciellt av en sådan integritetsivrare som Johan Linander och efter de bröstoner som togs till när den nuvarande majoriteten satt i opposition, ett annorlunda agerande. Jag förstår mycket väl att det är svårt att anta rambeslut och följdlagstiftning samtidigt. Det är därför jag

Prot. 2008/09:27
13 november

*Ändring av rambeslut
om bekämpande av
terrorism*

ser att vår roll som parlamentariker kan utvecklas när lagstiftningsarbetet som rör frågor inom EU utvecklas. Det är därför jag tycker att det skulle vara en oerhört viktig signal från utskottet till regeringen med ett tillkännagivande. Då skulle vi socialdemokrater och Johan Linander vara helt eniga i frågan.

Anf. 7 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Nu blir det ännu mer procedurfrågor. Det hade varit roligare att diskutera politik, men jag tar svaret i alla fall.

Rambeslut och följdlagstiftning är två olika beslut. Jag tycker egentligen inte om den ordningen heller. Jag önskar verkligen att man kunde fatta besluten vid samma tillfälle. Av samma anledning som den förre justitieministern aldrig kom med följdlagstiftning samtidigt som vi skulle godkänna rambeslutet har Justitiedepartementet samma arbetssituation i dag. Men för att vara tydlig: Jag önskar också att vi kunde fatta besluten samtidigt. Det hade varit bättre.

Anf. 8 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Tack, Johan Linander, för en som vanligt klar redogörelse för vad det är vi pratar om i dag.

Därför är det lite förvånande att det inte finns några som helst svar på de frågor jag ställde i mitt anförande. En fråga handlade om det som kallas brottsrekvisit. Det heter: För att omfattas av lagens tillämpningsområde krävs således att det är fråga om allvarliga angrepp utförda i avsikt att radera de grundläggande principerna om en fungerande rättsstat och demokrati. Hur kommer brottsrekvisitet i praktiken att tolkas? Kommer det att tolkas på det restriktiva sätt som ni ger uttryck för i betänkandet, eller kan lagen tillämpas mer enligt sin ordalydelse, vilket innebär att det blir godtycke?

Det var det ena. Det andra är ett försök till svar på det Johan Linander frågade från talarstolen, nämligen på vilket sätt det inte har fungerat med den tidigare lagstiftningen.

Jag har egentligen väldigt svårt att ge en omfattande förklaring till varför vi skulle behöva utreda en sådan här långtgående lagstiftning förutom att räkna upp ett antal namn, människor, individer i Sverige som antingen har uppehållstillstånd eller är svenska medborgare och som har råkat illa ut på grund av den lagstiftning vi har haft. På grund av väldigt oklara omständigheter har de suttit fängslade och blivit utvisade. Under den förra regeringsperioden med en socialdemokratisk regering såg vi även hur ni med fasa själva tog upp de här fallen. Nu har ni blivit väldigt mycket tystare.

Anf. 9 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Nu blir det ytterligare lite procedurfrågor. Det Mehmet Kaplan tar upp är grundläggande för det svenska rättssystemet. Vi lagstiftare fattar beslut om en lag här. Därefter tolkar domstolarna vår lagstiftning. Exakt hur den ska tolkas kan vi inte säga.

Däremot är propositionen och betänkandet en del av de förarbeten som domstolen använder för att tolka vad som står i lagstiftningen. Om vi skriver saker och förtydliganden i betänkandet och i propositionens

motiveringar är det självklart att domstolarna ska ha det som grund för hur de tolkar lagen.

När det gäller personer som har suttit fängslade i Sverige på oklara grunder kan jag faktiskt inte påminna mig om vilka fall Mehmet Kaplan hänvisar till. Det finns en del fall när personer har blivit gripna, anhållna och häktade i andra länder, men då är det möjligtvis EU:s rambeslut Mehmet Kaplan kan hävda ha varit rättsosäkert tillämpat i de länderna.

Svensk lagstiftning och Sveriges terroristbrottslagstiftning kan jag dock inte påstå har lett till några rättsosäkra ingripanden.

Anf. 10 MEHMET KAPLAN (mp) replik:

Fru talman! Då vill jag påminna om de två somalier som satt inne i 105 dagar och som släpptes fria i somras.

Det vi tror att de var misstänkta för – vi fick ju inte reda på så mycket mer än att de sedan släpptes – var att de skulle ha stöttat en organisation i Somalia som hade som mål att störta den så kallade legitima valda regeringen eller de som styrde i landet. Man fann dock inga bevis, utan man släppte dem fria. De har helt och hållit frikopplats från detta, och det finns inte längre några misstankar.

Borde det inte vara rimligt att utreda hur lagen kan slå på det här sättet? Även om Johan Linander nu säger att denna lag inte kommer att tillämpas så ofta räcker det ju med ett enda ärende, likt dessa två som suttit på det sätt de gjort, för att det ska vara tillräckligt noga och viktigt för de förment liberala och i mitt tycke mycket grundläggande värderingar som Centerpartiet säger sig försvara att faktiskt sätta rättssäkerhetstänket före den restriktiva inställningen att vi ska lyda när EU har befallt.

Anf. 11 JOHAN LINANDER (c) replik:

Fru talman! Det exempel som Mehmet Kaplan tar upp är inte konstigare än att det tyvärr finns många människor som har suttit häktade för mord eller andra brott och som sedan inte har kunnat åtalas, eller som kanske har åtalats men inte har kunnat dömas, och därför har suttit häktade under en lång tid. Man har inte hittat tillräckligt med bevisning för fällande dom eller ens för åtal.

Detta händer inte specifikt för att det finns en terroristbrottslagstiftning, utan det kan hända i alla fall. De personer som har suttit häktade och sedan inte åtalats och döms har även rätt till skadestånd.

Man kan säga att detta i grunden är rättsosäkert, men jag kan inte se vilket system man skulle kunna ha i ett land där det aldrig någonsin grips, anhålls eller häktas någon som sedan inte blir dömd. Ett sådant system finns inte någonstans i världen.

Anf. 12 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m):

Fru talman! Terrorism är inte på något sätt ett nytt fenomen, utan tyvärr är det en del av den moderna världen och en del av den moderna Europa. Vi har länder i vår omvärld, till exempel Tyskland, Frankrike, Storbritannien, Spanien, Grekland och Italien, som under de senaste decennierna har drabbats eller drabbas av någon form av terroristattentat. Det gäller även Sverige.

Europol har rapporterat att terroristattacker inom EU ökar. Under 2007, alltså i fjol, skedde 583 terroristattacker inom unionen. Av dessa

Prot. 2008/09:27
13 november

*Ändring av rambeslut
om bekämpande av
terrorism*

kunde 91 procent relateras till separatistiska grupper. Majoriteten av attackerna genomfördes av baskiska och korsikanska separatister i Spanien och Frankrike.

Terrorism, extremism och fundamentalism bär olika kostymer. Förtecknen är ideologiska, religiösa, etniska eller geografiska. Jag vill särskilt betona att terrorism och religionen islam som sådan inte hänger ihop. Däremot kan islamistiska fundamentalister och extremister utgöra ett precis lika stort hot som vänster- och högerextremister eller för den delen fundamentalistiska separatister. Som jag sade inspireras terrorism av många olika faktorer: ideologiska, religiösa, etniska eller geografiska.

Sedan 70-talet har Sverige tack och lov förskonats från storskaliga terroristattentat, men även om det direkta terrorishotet i dag bedöms vara relativt lågt här i Sverige är det ingen som helst garanti för att Sverige eller svenskar på resor eller i tjänstgöring utomlands inte kan drabbas i framtiden. Faktum är att svenskar har funnits bland offren för terroristattentat i flera delar av världen.

Vi kan inte blunda för verkligheten. Terrorismen finns i vår omvärld och är ett gränsöverskridande fenomen. Framför allt är risken stor för att Sverige utnyttjas som bas för rekrytering, logistiskt stöd och finansiering. Det finns också en risk att Sverige används som bas för att planera attentat utanför landets gränser.

Fru talman! Kampen mot terrorismen innebär i grund och botten att vi måste arbeta förebyggande för att förhindra attentat. Men det innebär också att förhindra att attentat planeras och stöds från Sverige. Man ska inte kunna gömma sig i Sverige eller samla in pengar i Sverige som är avsedda att användas för terrorism, oavsett om det är i Sverige eller andra delar av världen. Sverige ska inte heller användas som bas för rekrytering, utbildning eller logistiskt stöd.

Målet måste, som jag sade, först och främst vara att förhindra och förebygga terrorism i det långsiktiga perspektivet. Primärt handlar det om att vi ska förebygga och mota grogrunden för terrorism. I det arbetet handlar det mycket om hur vi använder internationella samfund, för både EU och Sverige behöver titta mer på grogrunderna som leder till terrorism, det vill säga utanförskapet.

I ett långsiktigt perspektiv behöver vi bistå mer och mer effektivt vid konfliktlösning för att undvika att människor rekryteras till terroristorganisationer. Det handlar om att lösa väpnade konflikter, skapa fred och bekämpa fattigdom.

Vi behöver öka handeln med tredje världen, och vi behöver stärka demokratier. Därför är det så bra med det demokratiarbete som biståndsministern nu har dragit i gång, som stärker demokratier. De främsta förebyggande åtgärderna i kampen mot terrorismen är när stater går från en icke-demokrati till en demokrati.

Terrorismen har förändrats. Hotbilden har blivit alltmer komplex de senaste åren. Det är nätverk och strukturer som ibland har bara ideologiska samband sinsemellan. Det är svårt att se dem och göra dem kända. De har varit okända också av de europeiska säkerhetstjänsterna vid många tillfällen. Det har också visat sig att attentatsmännen är uppvuxna i det samhälle som de i ett senare skede har vänt sig mot. Det handlar ofta om unga, radikaliserade personer som drivs av våldsglorifiering, personligt utanförskap i samhället och upplevda orättvisor.

Det är därför avgörande att Sverige, som alla andra stater, ingår i det internationella samarbetet för att utbyta information och kunskap för att lösa de problem som är gemensamma för Europa och EU, och EU är den viktigaste organisationen i kampen mot terrorismen. Den gränsöverskridande terrorismen är ett gemensamt problem inom Europa. Därför måste vi och de rättsvårdande instanserna inom Europa samarbeta i kampen mot terrorismen.

Den här regeringens ståndpunkt inför EU-förhandlingarna har varit att kampen mot terrorism måste föras på ett sätt som hör hemma i ett öppet, demokratiskt och rättssäkert samhälle. Åtgärder som vidtas måste respektera de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer samt ta hänsyn till utövandet av grundlagsfästa fri- och rättigheter såsom yttrandefriheten och tryckfriheten och även andra särskilda grundlagsregleringar.

Den svenska regeringen har varit pådrivande i arbetet med att förändra kommissionens förslag, där man har fått in en ändring, ett undantag. Kommissionen föreslår att definitionen av offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering för terroristsyften och utbildning för terroristsyften förs in i rambeslutet. Med Sveriges och Sveriges regerings arbete innehåller förslaget numera grundlagsundantag som innebär att Sverige kan behålla sitt särskilda system för ansvar enligt tryckfrihetsordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Vidare har skrivningar införts som ökar möjligheterna att ta hänsyn till proportionaliteten vid genomförandet av rambeslutet.

Fru talman! I huvudsak innebär det här betänkandet att vi föreslår en ändring av det sedan tidigare liggande rambeslutet från 2002, om bekämpande av terrorism. Jag vill betona att det rör sig om ett godkännande av rambeslutet och inte ett genomförande. I huvudsak innebär detta rambeslut tre punkter, nämligen att offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering för terroristsyften och utbildning för terroristsyften införs i 2002 års rambeslut.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att kampen mot terrorism bara får föras på ett sätt som hör hemma i ett öppet, demokratiskt och rättssäkert samhälle och att de åtgärder som vidtas måste respektera mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Vi har en skyldighet att förhindra att terrorattentat planeras eller stöds från Sverige. Man ska inte kunna gömma sig och samla in pengar som är avsedda att användas för terrorism. Sverige ska inte kunna användas för rekrytering, utbildning eller logistiskt stöd.

I detta rambeslut sägs uttryckligen att inget i rambeslutet får tolkas som om avsikten är att inskränka eller begränsa grundläggande rättigheter eller friheter, yttrandefriheten, mötesfriheten och föreningsfriheten, rätten till skydd för privat- och familjeliv, inklusive rätten till respekt för brevhemligheten. Vid genomförande av en kriminalisering måste kriminaliseringen stå i proportion till brottets art och omständigheter med hänsyn till legitima mål som eftersträvas och deras nödvändighet i ett demokratiskt samhälle. Varje form av godtycke och diskriminering ska undvikas. Det står uttryckligen i rambeslutet.

Med anledning av detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet JuU5 och avslag på samtliga motioner.

Anf. 13 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Det ska vara förbjudet att offentligt uppmana, rekrytera och utbilda till terroristsyften i Sverige. Detta har vi stöd för genom arbete i Förenta nationerna, Europarådet och EU, och jag tror att det finns ett ganska brett stöd för detta hos hela svenska folket. Det känns inte som om detta skulle vara en särskilt kontroversiell fråga. Men vi kan notera att vi ändå inte är överens i den här riksdagen.

Jag tillstår gärna att systemet med ramlagar, som vi hörde i ett tidigare inlägg här, verkligen inte är idealiskt. Det har tydliga brister, och en del av detta försöker vi råda bot på genom samarbetet i Europeiska unionen, genom att vi hittar på en ny process för att samarbeta om dessa viktiga rättsfrågor.

Om man ser det historiskt har partierna agerat olika. För Folkpartiet har det alltid varit viktigt att fokusera på de reella möjligheter som finns att påverka verkligheten och på sikt påtala brister och söka en förändring, såsom nu sker.

Det är också viktigt att vara tydlig med att det finns undantag som vi från svensk sida har fått in. Det framgår i betänkandet, artikel 2 på s. 26, att de medborgerliga fri- och rättigheterna skyddas såsom de tolkas i Sverige när det gäller yttrandefrihet, tryckfrihet och så vidare. Socialdemokraternas reservation faller därför lite platt. Det står ju i själva undantaget att just detta ska värnas. Att man är orolig för detta må så vara, men jag väljer att betona vår stora bredd och enighet hos de många. Det stora flertalet av riksdagens ledamöter står bakom detta självklara att det inte ska vara tillåtet att offentligt uppmana, rekrytera eller utbilda för terroristverksamhet i vårt land.

Vi var inne på huruvida det finns risk för stora terrorangrepp i vårt land eller inte. Jag tycker att det inte är det avgörande. Vi har inte bara en rättighet utan faktiskt en direkt skyldighet att försvara demokratiska värden och mänskliga rättigheter. Det är så att säga motpolen till terrorismen. Vi har ett stort ansvar för att se till att detta sker också i hela världen.

Det gläder mig alltså att det finns ett bifall från fem partier till propositionens sakliga innehåll. Det tycker jag är värt att lyfta fram.

Man ska också komma ihåg att det mesta trots allt redan är kriminaliserat. Vi är ju inte hur naiva som helst i Sverige, utan en hel del av den här verksamheten är faktiskt inte tillåten.

För Folkpartiet är det också viktigt att man lyfter fram att terrorismens moder alltid är den fattigdom, den hopplöshet, det utanförskap och den brist på egenmakt och kunskap som finns i stora delar av världen och som mixas med allsköns galningar, som med olika ideologiska förtecken utnyttjar detta och kan få människor att mer eller mindre frivilligt ställa upp och spränga sig själva och andra i luften. Detta elände och denna misär möter man inte alltid bäst med en lagstiftning mot terrorism i Sverige, genom att vi förstärker de tvångsmedel som kan vara nödvändiga, genom fler poliser, förstärkt säkerhetspolis eller mer svensk militär i andra delar av världen.

Man måste också fokusera på att det handlar om långsiktigt bistånd, inte minst med inriktning på demokrati. Svensk handel, svenska organisationer, företag och enskilda individer gör fantastiska insatser för att försöka komma till rätta med den grogrund för terrorism som finns.

Då kan man nämna till exempel Svenska Afghanistankommitténs arbete på plats i Afghanistan för en bättre värld för människor där. De gör fantastiska insatser tillsammans med det som svenska staten i övrigt gör vad gäller både bistånd och, faktiskt, militära insatser.

Men, som sagt, man måste också komma ihåg att det här och nu ändå förekommer ganska obehagliga aktiviteter i världen, i Europa men också i Sverige.

Det är i alla fall för mig väldigt konstigt att se hur människor från Sverige dyker upp i alla möjliga sammanhang, till exempel i konflikterna i Irak, och dödas i strider. Det är jättemärkligt att det är svenska personer som dyker upp där. Jag trodde att vi inte skulle vara inblandade i det där kriget, men det är vi tydligen. Hur kan det komma sig?

Då gäller det att fundera på vad det är för verksamhet som finns i det här landet. Det här utskottet, Sveriges justitieutskott i Sveriges riksdag, har fått exklusiva föredragningar från ansvariga myndigheter där man har berättat om hur tufft och allvarligt läget faktiskt till viss del är och att det finns verksamhet i vårt land som är direkt obehaglig. Och vi, ingen annan, har ett ansvar att se till att detta blir svårt.

Fru talman! Vi i Folkpartiet är mycket glada över att vi nu kan gå vidare. Jag tycker att den proposition som ligger och det här betänkandet är tydliga när det gäller att tala om vilka begränsningar som finns. Så den oron ska man naturligtvis kunna stilla när man kommer med en konkret lagstiftning. Denna kommer vi naturligtvis också nogsamt att bereda i utskottet för att se till att den uppfyller kraven på proportionalitet och respekt för de friheter som faktiskt är unika i ett europeiskt perspektiv i Sverige vad gäller inte minst tryck- och yttrandefrihet.

Men det borde vara rätt okontroversiellt att man inte offentligt ska få uppmana till eller rekrytera eller utbilda för terrorism i vårt land, oavsett om det ska drabba och slå ut och mörda svenska människor eller människor i Europa eller människor någon annanstans i världen.

Vi har ett ansvar att vara tydliga här, att värna de rättigheter som vi har kämpat oss till under många århundraden. Vi har inte bara en skyldighet, utan vi måste faktiskt aktivt försvara de mänskliga rättigheterna.

Anf. 14 KJELL ELDENSJÖ (kd):

Fru talman! Vi lever tyvärr i dag i en tid där hatfylld terrorism är en fasansfull företeelse världen över. Inte minst under det senaste decenniet har man vid många tillfällen på ett förskräckligt sätt massakrerat människogrupper och enskilda vid vidriga terrorattentat. Många oskyldiga människor har på ett förödande sätt drabbats hårt, direkt och indirekt.

Terrorattacker är som vi alla vet gränslösa, fanatiska, oberäknliga och oftast oförutsägbara, och de kan i princip drabba oskyldiga människor i vilket land som helst. Därför är det nödvändigt att i alla länder, också i Sverige, ha hög skyddsberedskap.

Människor från länder där terrorismen gror och växer har möjlighet att lätt ta sig till västvärlden, till Europa och USA och så vidare. Den internationella rörligheten medför en potentiell risk för att terrorister infiltrerar länder som annars inte så ofta är utsatta för terrorism. Men det kan naturligtvis också ske sådana saker i framtiden i Europa och i Sverige för övrigt.

Jag börjar med de här hemskheterna och uppräkningsarna. När de värsta terrorangreppen i Europa och USA har sjunkit undan lite grann ser vi ju det här längre bort, så att säga. Det blir väl gärna så att det inte bara är terrorism som vi talar om. Det blir också teorier av något slag när vi talar om hur den här lagförändringen kommer till stånd.

Det är naturligtvis nödvändigt att länder över hela världen samarbetar i kampen mot terrorismen, så också i Europa och i EU-länderna.

När det gäller remissyttranden som har kommit in kommer naturligtvis det som inte redan är klart när det gäller den saken upp i följdlagstiftningen. Det har redan betonats. Betänkandet handlar om ändringar av ett rambeslut och om att regeringen i propositionen påtalat att ytterligare lagstiftning senare kan behövas för att fullt ut möta rambeslutets kriminaliseringskrav.

I betänkandet framgår det tydligt att det är tre punkter som är aktuella, speciellt vid det här tillfället. Det är offentlig uppmaning till terroristbrott och utbildning för terroristis syften. Dessa brott ska införas i 2002 års rambeslut. Jag kanske glömde rekrytering för terroristis syften. Det finns med där också.

I betänkandet framgår också klart att Sverige i förhandlingsarbetet tagit initiativ till bestämmelser med innebörden att rambeslutet inte ställer krav på lagstiftningsåtgärder som på något sätt berör den särskilda regleringen i Sveriges tryckfrihetsförordning respektive yttrandefrihetsgrundlagen eller den praxis som har utvecklats i anslutning till dessa grundlagar. Därmed ställs heller inga krav på åtgärder som står i strid med den särskilda reglering för straffrättsligt ansvar som följer av dessa.

Det här tycker jag är värt att särskilt notera och betona.

Mina kolleger i alliansen har sagt mycket, så jag ska inte förlänga detta, för det blir en upprepning. Men vi kristdemokrater ställer oss tillsammans med övriga allianspartier bakom förslaget i det föreliggande betänkandet. Jag yrkar därför bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 15 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Så här går det när man är lite slarvig och glömmer av att anmäla sig till talarlistan, men det är helt och hållet mitt fel.

Det är mycket som har sagts i kammaren i dag om det nya förslaget när det gäller rambeslut om terroristbekämpning och det nya som man stoppar in.

Fru talman! Även jag vill yrka bifall till reservation nr 1.

Efter den 11 september 2001 kom Sveriges regering överens med regeringar i de övriga EU-länderna om att lagstifta mot terroristbrott.

Tidigare hade man haft stora problem med att finna en definition som var klar och invändningsfri av vad som bör anses som ett sådant brott. Det lyckades man inte heller med denna gång. Ändå togs ett hastigt beslut.

Den definition som finns i vår svenska lagstiftning från den 1 juli 2003 för att uppfylla det som den föregående regeringen kommit överens om i EU har också denna svaghet och uppfyller inte rimliga krav på rätts-säkerhet och legalitet.

Mycket är redan sagt, men jag vill säga att just bristen på kvalitet i beslutsprocessen återigen manifesteras genom att man nu återigen före-

slår en utvidgning av rambeslutet, trots att det inte skett en offentlig analys värd namnet av vad det tidigare beslutet har inneburit, hur effektivt det har varit och vilka negativa konsekvenser det har haft. Detta tycker vi är skäl nog att avslå det här förslaget.

Jag är bekymrad över att man inte analyserar förslag som man tidigare har tagit för att verkligen se: Vad har vi haft för nytta av det här? Hur effektivt har det varit?

Det är alltid så att vi ska bekämpa brott, och vi ska naturligtvis bekämpa den terrorism som finns, men vi ska också se till att det finns en rättssäkerhet när det gäller att komma åt det här problemet.

Det är alltså det förstnämnda, kriminalisering av offentlig uppmaning, som vi anser är det största problemet i det nya rambeslutet. Man ska till att börja med vara medveten om en sak. Det låter här som att det aldrig har funnits några lagar och regler för det här med direkta uppmaningar. Det betraktas ju som brott redan i dag, och så bör det förbli, så att säga. Det är inte så att vi går från ingenting till någonting.

Vi tycker att man använder sig av en väldigt bred och oprecis definition, vilket är olyckligt. När det handlar om vad en person kan tycka till om eller skriva om är det olyckligt att man vill göra sådana här inskränkningar i tryck- och yttrandefriheten. Det krävs nämligen ingen direkt uppmaning till terrorism, utan endast en persons yttrande kan framkalla fara för att terrordåd begås.

Man riskerar att kriminalisera vad som kan tyckas – Mehmet Kaplan var inne på mottagaren – vara radikala åsikter. Det handlar om hur man ska tolka sådant. Vi tycker att detta står i direkt konflikt med de svenska grundlagarna. Det har också regeringen insett efter påbackning från remissinstanserna.

Anf. 16 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman, ärade ledamöter! Först vill jag tacka för en, tycker jag, bra debatt med intressanta synpunkter. Två saker vill jag framhålla.

För det första gäller det detta med undantag för tryck- och yttrandefriheten, någonting som är oerhört välkänt. Jag som har förhandlat om de här sakerna kan säga att det inte är fråga om någon större insats därför att detta är väl känt. Alla länder har sitt, och vi har vårt. Jag tror att vi inte någon enda gång har behövt ändra när det gäller tryck- och yttrandefriheten, och så ska vi fortsätta. Där har vi alltid haft en stor enighet. Sedan kan vi, som Johan säger, diskutera procedurfrågor. Jag vill bara klargöra att detta är oerhört väl känt.

För det andra gäller det detta med följdlagstiftning. Där vill jag lite grann rekapitulera när det gäller vad som är ursprunget till hela den här diskussionen. Förra gången rambeslutet diskuterades var alla partier utom Vänsterpartiet och Miljöpartiet från början med på detta. Sedan under våren blev det minst sagt lite kaotiskt. Säkert hade det lite betydelse att det då var valår. Dessutom har alltid frestelsen funnits för en opposition att lite grann sätta krokben för regeringen – detta oavsett sida.

Resultatet blev att Folkpartiet, Kristdemokraterna och Socialdemokraterna ville gå fram med lagstiftning. Vi hade då majoritet, och på så sätt var vi tillsammans med de andra länderna överens om att se till att vi fick den här överenskommelsen. Vänsterpartiet och Miljöpartiet hade

tidigt deklarerat att de inte ville ställa upp på det här, bland annat av det principiella skälet om följdlagstiftning.

Moderaterna med min företrädare Fredrik Reinfeldt ändrade sig under tidens gång. Hur det var med Centern är jag lite osäker på. I slutändan var man i alla fall inte med, men det är möjligt att man i början reserve-rade sig; det kommer jag inte ihåg.

Det blev väldigt snabba kast. I december 2001 hade man varit med på det här. Men samma dag som vi i mars 2002 lade fram propositionen gick Moderaterna ut och sade: Nej, vi ställer inte upp på det här därför att vi kräver följdlagstiftning.

Nu har det gått så lång tid att jag tycker att detta egentligen inte är nå-got att älta. Som jag sagt hade nog också ett annat parti kunnat göra det-samma. Problemet för Moderaterna är att man sedan försöker hålla en konsekvens i det här. Man säger: Vi vill egentligen ha en följdlagstift-ning. Jag vet att Beatrice Ask många gånger har sagt: Egentligen vill vi ha det. Egentligen ska vi införa det.

Det är bara det att det inte kommer att bli något införande. Men jag tror att vi som arbetat med det här, vilket Moderaterna nu gör, skulle tjäna på det. Dock går det inte med den ordning som finns, av det enkla skälet att det inte inryms i den procedur som finns. Vi har ganska snäva ramar för att hinna med rambeslutet som det är. Så enkelt är det. Alla skulle vi vilja ha en följdlagstiftning om det var möjligt. Det är bara det att det vi kände till, det Folkpartiet kände till och det Kristdemokraterna kände till och som Moderaterna nu känner till – kanske ansluter sig också Centern – är att det inte går.

Jag tror att vi alla skulle tjäna på att Moderaterna sade: Nej, det går inte under nuvarande ordning. Vi får se vad det blir för ordning med Lissabonfördraget, om det går igenom. Vi ska inte försöka hålla oss kvar vid att vi egentligen vill, att vi kommer att försöka, att vi nog ska se till att nästa lag ...

Det kommer inte att gå därför att vi inte hinner med hela den utred-ningsprocedur som finns och som vi ska vara rädda om när det gäller svensk lagstiftning. Vi behöver utreda saker, ha saker ute på remiss, få saker till Lagrådet och så vidare. Det går alltså inte med de snäva ramar som finns. Vi hinner inte.

Alternativet vore att vi när vi har en överenskommelse i EU skulle säga: Ni andra länder kan ta två år på er, men vi behöver fyra eller fem år därför att vi ska ha en följdlagstiftning. Detta är inte acceptabelt under en ordning där vi ska samarbeta.

Låt oss i stället säga: Ja, det hade varit bra. Men det är inte möjligt under nuvarande ordning.

Jag är i alla fall beredd att släppa det svek som vi uppfattade år 2002; det kan vi inte älta hur länge som helst.

Anf. 17 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Det är mycket glädjande att ordföranden i justitieutskott-et försöker se till att inte vara bitter över det som han själv som justitie-minister fick erfara när det i mycket viktiga frågor blev svettigt med det parlamentariska underlaget här i riksdagen.

Jag tillhör ett parti, Folkpartiet, där man är van att ta ansvar. Oavsett om man regerar eller opponerar måste man, menar jag, ha Sveriges bästa

för ögonen och hela tiden vara beredd att vara konstruktiv. Det finns en liten sådan fläkt i Thomas Bodströms anförande här. Jag hoppas att den kan bestå. Det kan ju bli diskussioner framöver om hur regeringsalternativen ska se ut.

Vi rör oss på ett så viktigt område som det för rättssäkerhet, brottsbekämpning och människors trygghet. Jag har noterat att Socialdemokraterna i opposition ofta får vara lite ensamma. Det är lite svårt att samarbeta med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Man har lite olika syn. Någon vill, åtminstone i opposition, satsa mer på rättsväsendet och ska då jobba med några som kraftigt vill sänka anslagen för detsamma.

Svensk säkerhetspolis har ju ansvaret för att just värna vår trygghet och vår frihet mot yttre hot, till exempel terrorism, eller för den delen mot inre hot. Kanske kan Thomas Bodström utveckla hur han mer positivt ska se till att vi jobbar för en bra sak, för Sveriges bästa, i stället för att gräva ned sig i en kortsiktig opposition.

Anf. 18 THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Tack för det, Johan Pehrson! Att man har olika uppfattning och olika budgetar i opposition är väl inte så konstigt. Så var det också med de borgerliga. Jag tror att det skilde 1 miljard mellan Moderaterna och det parti som under förra mandatperioden ville satsa minst. Sedan, inför valet, hade man dels egna, dels gemensamma budgetar. Det skilde då betydligt mindre.

Jag känner en oerhört stark oro för situationen inom rättsväsendet som ju just nu närmast är konkursmässigt. Jag ser gärna satsningar över gränserna – alltså att alla sju partierna är med. Men det handlar inte bara om några hundra miljoner hit och dit, utan det handlar också om att få tillbaka kontrollen över rättsväsendet. Där tror jag att du, Johan Pehrson, kan göra en hel del nytta.

När man, som jag, är ute och träffar representanter för rättsväsendet och träffar arbetsgivare och facket märker man att regeringen här helt har tappat kontrollen. Den 15 december har vi en budgetdiskussion. Då ska Beatrice Ask få möjlighet att svara. Jag vill inte kritisera henne när hon inte är här.

Situationen är akut; det är ett faktum. Kom gärna med förslag, men försök inte få det till att det skiljer med ett par hundra miljoner mellan oppositionens tre partier! På olika sätt försöker vi få regeringen att förstå. Under ett års tid har vi talat om detta. Vi hade ju en kris förra året när det gäller rikspolischefen och den organisationen. Det slutade med att rikspolischefen avgick. Under ett års tid har jag sagt att det kommer att bli ekonomisk kris om man inte återtar kontrollen. I en budget om 17 miljarder handlar det inte om ett par hundra miljoner hit eller dit.

Kom alltså gärna med konkreta förslag, Johan! Vi ska ställa upp i den mån vi kan därför att här är det på väg mot en katastrof. Då kan vi inte ägna oss bara åt partipolitik. Det här är mycket viktigare än så.

Anf. 19 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Fru talman! Justitieutskottets ordförande Thomas Bodström borde kanske ha lite perspektiv på tillvaron. Kris och katastrof har man i andra länder. Man måste vara lite försiktig med orden.

Prot. 2008/09:27
13 november

*Ändring av rambeslut
om bekämpande av
terrorism*

Det är klart att den här regeringen, som jag gillar så mycket, har gjort en rejäl ambitionshöjning. Jag kommer ihåg att ni pratade om 3 000 nya poliser. Nu håller vi på att få 3 000 *fler* poliser. Det är stor skillnad jämfört med att byta ut gamla mot nya.

Självfallet frestar detta på. Hela tiden är det en ekonomisk styrning, för vi är väldigt nogga med att inte slösa med skattepengar. Det ska bli rejält med poliser, och de poliserna ska komma ut och ska synas. Vi pratar alltså om fler poliser. Ni pratar om nya poliser – ett trick som ni trodde skulle gå hem.

Naturligtvis följer vi budgetutvecklingen mycket nogga.

Min oro gäller inte om ni ska komma överens om några hundra miljarder hit och dit med tanke på att ni inte kommer överens om hundra miljarder i oppositionen. Min oro gäller snarare att det finns olika syn i oppositionen på narkotikabekämpning, hur polisen ska få jobba och våra fängelser. Vi har nått lite längre vad gäller minskat antal rymningar, och vi fortsätter att fokusera på innehåll.

Här finns det stora glapp och skillnader. Jag är glad att Socialdemokraterna i dag står bakom propositionen, fast jag tycker att man är bättre själv, och det kommer jag att fortsätta att göra.

Anf. 20 THOMAS BODSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tror också att Johan Pehrson kommer att fortsätta att göra det. Det skulle oroa mig om det var motsatsen.

Fakta är följande, Johan, och det känner du väl till. Vi sade att vi skulle utbilda 4 000 poliser. Det gjordes 2001. Enkelt räknat från 16 000 till 18 000, och den borgerliga regeringen har sagt från 18 000 till 20 000. Problemet är att vi satsade 5 miljarder, den borgerliga har hittills satsat 3 miljarder. Vi vill satsa en halv miljard mer än den borgerliga regeringen.

Det är inte det som är det huvudsakliga problemet. Det huvudsakliga problemet är att man har tappat kontrollen. Vi såg det på åklagarna i våras. Rättegångar ställdes in, vittnen fick gå hem, målsäganden blev svikna. Vi ser det nu inom polisen.

Det handlar alltså inte om hundra miljarder hit och dit, utan det handlar om att återfå kontrollen. Det här säger jag för första gången i riksdagens talarstol, och jag tror tyvärr att jag även i opposition kommer att få upprepa det många gånger, och det är inte en önskvärd situation för en opposition heller. Det skulle kunna hända att vi övertar ansvaret 2010, och då har den borgerliga regeringen – som du gillar, och jag förstår att du gör det – gått från en budget i balans på varje rättsområde till en budget som är katastrofal, och jag tycker att det är katastrofalt. Vi har det största underskottet i Sveriges historia vid utgången av 2010. Och märk väl att det är budgetar som lades fram före finanskrisen. Hur ska det inte bli nu? Du ska veta, och det vet du säkert, hur orolig man är från högsta ledningen i alla delar av vårt rättsväsen. När man fick så här lite pengar före en finanskris, hur kommer det att se ut efter finanskrisen? Beatrice Ask sade häromdagen att inga löften kan ges.

Om du inte kallar det här för en kris i rättsväsendet då vet jag inte riktigt vad som är en kris i rättsväsendet. Men låt oss i stället jobba med detta tillsammans därför att här är det stora problem som väntar.

Jag får erinra om att talare ska hålla sig till ämnet. Det handlade om rambeslut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

5 § Dataskyddsrambeslutet

Dataskyddsrambeslutet

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU7
Dataskyddsrambeslutet (prop. 2008/09:16).

Anf. 22 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Det handlar alltså om dataskyddsrambeslutet, och jag vill börja med att yrka bifall till reservationen från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I grunden menar jag att dataskyddsrambeslutet är bra för det rättsliga samarbetet inom EU. I takt med att samarbetet blir tätare måste också system för skydd av personuppgifter utvecklas.

Det finns dock en hel del frågeställningar kvar, som bland annat Datainspektionen pekar på i sitt yttrande över rambeslutet. Vi menar att regeringen ska ta initiativ till att utvärdera dessa och förbättra där. De här frågorna rör bland annat tillämpningsområdet, principen om ändamålsbegränsning, frågor som rör uppgifternas kvalitet, gallring och tillsyn. Här menar vi oppositionspartier att regeringen bör ta initiativ. Datainspektionen som yttrandepart har en tyngd i de här frågorna, och vi menar att det bör beaktas.

Anf. 23 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Vi ska fatta beslut om att godkänna dataskyddsrambeslutet. I takt med att EU-samarbetet har fördjupats i fråga om utbyte av personuppgifter på det rättsliga området är det viktigt att trygga ett gott skydd för uppgifterna. Vänsterpartiet välkomnar därför dataskyddsrambeslutet, men vi tycker samtidigt att det finns vissa brister. Dessa brister har lyfts fram av Datainspektionen och den europeiska datatillsynsmyndigheten. Vi lyfter fram några av dessa.

Fru talman! I hela världen finns en oroande utveckling som innebär att man gör undantag från rättssäkerheten på allt fler områden. I rambeslutet märks detta genom det undantag som säger att rambeslutet inte är tillämpligt på nationell säkerhetstjänst. Att det bör ställas upp rättssäkerhetsgarantier även på detta område är för oss självklart.

Vidare finns det i rambeslutet en otydlighet vad gäller ändamålsprincipen, samtidigt som det anges att uppgifter endast får användas för de syften för vilka de samlats in. Det finns ett undantag som säger att om ett land som har lämnat en uppgift till ett annat land som godkänner ett utvidgat användningsområde är detta tillåtet. Det är mycket problematiskt, tycker vi, eftersom ändamålsprincipen är grundläggande för dataskydd. Denna formulering bör regeringen försöka att ändra.

Datainspektionen har lyft fram problemen med att personer som anser sig felaktigt registrerade kommer att få problem om uppgifter sänds till ett annat land. I dessa fall kan man tvingas att driva processer i andra länder, vilket självklart är väldigt svårt. I stället anser inspektionen att man ska kunna vända sig till sitt eget lands myndighet.

Slutligen finns i rambeslutet varken regler eller uppgifter som ska åtskiljas med hänsyn till tillförlitligheten eller när det gäller registrerade personer, beroende på om det exempelvis är misstänkta eller brottsut-satta. Inte heller finns det bestämmelser om gallring av uppgifter, vilket är en annan grundläggande dataskyddsprincip. I stället sägs att uppgifter får lagras så länge de behövs för ändamålet. Det vill vi i Vänsterpartiet att regeringen också ska jobba vidare med.

Även om vi inte är helt nöjda med förslaget konstaterar vi att alla länder inom EU även fortsättningsvis är bundna av de regler som följer av Europakonventionen, och vi förutsätter att den följs.

Vi i Vänsterpartiet tycker att det här i alla fall är en bra start och ger ett visst skydd. Det är bättre än hur det var innan, men det finns vissa invändningar. Man kanske ska försöka jobba med detta.

Det finns de som säger att det här handlar om att godkänna eller inte godkänna. Vi tycker att det är att gå för långt att avslå förslaget på grund av det. Det kan inte vara så, utan regeringen måste kunna arbeta med detta vidare för att föra in det som vi och remissinstanserna har kommit fram till.

Anf. 24 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Efter denna utmärkta genomgång finner jag inte några ytterligare saker att lägga till utan yrkar bifall till den reservation som vi har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Anf. 25 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Fru talman! I dessa tider då vi får ett allt öppnare Europa, men tyvärr i takt med det också en alltmer gränsöverskridande brottslighet där människor tjänar pengar på narkotika, vapen, människohandel, är det naturligtvis väldigt viktigt att vi fortsätter med det rättsliga samarbetet och får möjligheter att se till att de människor som tjänar pengar på andras olycka inte ska få fortsätta att göra det.

Där har Europasamarbetet delvis varit framgångsrikt. Vi har Europol som innebär att poliser mycket lättare kan samarbeta. Det finns klarare möjligheter. Vi har Prümsamarbetet för poliser för samverkan mellan de olika medlemsstaterna, och vi har Eurojust, det europeiska rättsliga nätverket, med mera. Schengenavtalet innebar en möjlighet för polisen att förfölja någon över en gräns. Och Prümsamarbetet, som jag nyss nämnde, har varit så pass lyckosamt att även Norge och Island nu gärna vill ansluta sig till Prümrådsbeslutet.

Det är klart att det här också innebär en del problem, därför att en del i samarbetet innebär per automatik att information måste kunna överföras mellan polisen i de olika medlemsländerna. Det finns naturligtvis en stor risk att man samlar på sig stora mängder information och inte har ett gemensamt ramverk som innebär att informationen behandlas på ett sätt som känns säkert vad gäller personskydd och integritet.

Nu får vi tack och lov äntligen detta dataskyddsrambeslut, vilket innebär ett stärkande av integriteten och det personliga rättsskyddet. Det så kallade dataskyddsdirektivet, som tidigare har införlivats i svensk rätt, finns nu huvudsakligen i personuppgiftslagen. Till stora delar kommer det att vara tillämpligt också i fortsättningen. Problemet har varit att det tidigare direktivet inte tog upp det polisiära och straffrättsliga området. Det rättas nu till.

Nu ska man veta, fru talman, att förhandlingarna inte har varit någon lätt resa. Det finns de ute i Europa som har varit motståndare till direktivet.

Oktober 2005 lade kommissionen fram ett förslag om hur det här skulle gå till. Man kom ingen vart. Man lyckades inte lösa detta i förhandlingarna. Det räcker ju att en medlemsstat säger nej så är det stopp, åtminstone med det fördrag som gäller för närvarande.

Slutligen blev det, tack och lov, en öppning under det tyska ordförandeskapet. Våren 2007 startade diskussionen som ledde till att vi i slutet av förra året fick en överenskommelse. Det är därför vi nu har det här utkastet.

Jag ska bara kort nämna förändringarna. Det är 30 artiklar som reglerar hur man får tillämpa den här typen av uppgifter i de olika medlemsstaterna. Det är begränsningar i rätten att behandla uppgifter, så att man inte gör det hur som helst. Det är begränsningar för hur man ska kunna vidarebehandla en uppgift som används i ett adb-system, alltså en automatiserad databehandling, så att man i huvudsak ska använda uppgiften för det ändamål som det lämnas över eller samlas in för. Det innebär att man reglerar rätten att överföra en uppgift till tredjeland eller en gemensam polisorganisation som till exempel Interpol, så att det inte sker på vilket sätt som helst och så att uppgifterna inte fortsätter att spridas. Det reglerar att man ska gallra uppgifter, dock med vissa undantag som har pekats ut, men det finns en klar artikel som reglerar gallringen. Uppgifterna ska gallras när de inte längre behövs. Det reglerar vilken information den registrerade faktiskt har rätt till. Den som har registrerats ska veta att det skett. Det reglerar de rättelser som måste göras om det finns felaktiga uppgifter och hur man ska stoppa användandet av en felaktig uppgift. Det reglerar möjligheten för en registrerad att föra talan mot en stat, i det fall man har blivit registrerad på ett felaktigt sätt.

Det här välkomnar uppenbarligen alla sju partier i riksdagen. Det är bra.

Det här kommer att påverka svensk lagstiftning, inte på något genomgripande sätt. Huvudsakligen kommer de förändringar i personuppgiftslagen som vi tidigare har beslutat att gälla. Men det kommer att behöva ske en del förändringar i förordningstexten vad gäller myndigheters sätt att tillämpa sina regelverk men eventuellt också en del lagändringar.

Det är viktigt att slå fast att de regelförändringar som kommer att göras kommer att innebära att integriteten och skyddet av personuppgifter kommer att stärkas även i Sverige jämfört med i dag. Det är positivt.

Det känns skönt att vi i den här majoriteten nu kan få igenom ett beslut här i riksdagen som innebär att vi får en balans mellan repressiv lagstiftning, som i vissa fall behövs för bekämpande av terrorism och annan brottslighet, och ett stärkande av rättssäkerheten. Det var det som

den tidigare regeringen många gånger fick kritik för att man hade svårt att få igenom i förhandlingarna i Europa.

Nu vill oppositionen göra det här, som de tycker är bra, bättre. Det är ju lovvärt. Samtidigt tycker jag att det är lite synd att de kastar in jästen efter degen. De synpunkter de kommer med är viktiga. Frågan är varför de inte har framfört dem förrän allting är klart, i ett skede där det är slutförhandlat.

Jag sitter i EU-nämnden nu. Jag gjorde det inte när det här behandlades, men det fanns andra som gjorde det. Den 6 november gjorde EU-nämnden ett ställningstagande i ärendet och partierna hade möjlighet att lämna sina synpunkter. Närvarande då var från Vänsterpartiet Lena Olsson, från Miljöpartiet Mehmet Kaplan och från Socialdemokraterna Maryam Yazdanfar. Och vad sade de? Enligt protokollet sade de ingenting, utan ordföranden konstaterade att det fanns ett stöd för regeringens uppfattning och regeringens sätt att föra förhandlingarna. Det var bra att de gav regeringen det stödet. Men det är klart att om uppfattningar och information då hade framförts till regeringen kanske det hade varit lättare att genomföra just det som oppositionen nu i efterhand säger sig vilja ha genomfört.

Den 30 november kom återrapporteringen i EU-nämnden. Då hade de kunnat ta upp detta med tanke på vad som blev det faktiska slutresultatet. Då var inte Lena Olsson närvarande, däremot Mehmet Kaplan och Maryam Yazdanfar. Vilka synpunkter hade de då på det uppnådda förhandlingsresultatet? Inga, enligt protokollet.

Så kan man naturligtvis arbeta. Vi har ett arbetssätt när det gäller EU-frågor i riksdagen som innebär att vi får kontinuerlig information och ibland saksamråd i utskotten. Inför ett rådssammanträde fattar vi ett faktiskt beslut och partierna deklarerar sina ställningstaganden i EU-nämnden. Det är för att ta reda på om regeringen har stöd eller inte.

Jag tycker mycket väl att vi ska fortsätta arbeta för att få igenom detta, det är jätteviktigt. Då är frågan vad oppositionen vill. På vilket sätt ska vi ta ett initiativ här? Är det så att de menar det som den svenska justitieministern tillsammans med Tyskland, Portugal, Slovenien, Frankrike, Tjeckien och kommissionen sade den 6 september i en artikel i Dagens Nyheter? Det var i stor utsträckning ett initiativ för att göra just det som oppositionen nu i efterhand vill göra. Jag hoppas att man med initiativet inte menar att vi ska försöka göra om det här rådsbeslutet. Då ser jag en risk för att det blir stopp i maskineriet igen, och det skulle inte skydda integriteten.

Jag välkomnar era uppfattningar, och jag tar dem tillsammans med andra – gärna innan.

Anf. 26 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag ska ge dig rätt, Krister Hammarbergh. Du har faktiskt rätt i det du säger, att vi inte har påpekat det här förut. Det tar jag på mig. De andra får tala för sig. Men där har du en poäng.

Jag kan väl säga att det kanske är lite bättre sent än aldrig, för vi råkar ju vara ganska överens om det här. Jag har hört i bakgrunden att det är förhandlat och klart och att då kan man inte göra någonting åt det. Men när det var förhandlat och klart skickade man ut det på remiss för att få in synpunkter.

Fru talman! Vi kom ur rytmen lite med rambeslutet. Men det här är en ändring av ett rambeslut när det gäller terrorsyften. Där gick det jättebra att stoppa in tre nya saker, att förändra någonting som vi har haft förut. Det tror jag är helt möjligt att göra också i det här förslaget.

Jag tar till mig av kritiken. Vi borde ha reagerat. Vi gjorde inte det, och det tar jag på mig. Vi tycker att det här är ett rimligt förslag. Vi föreslår inte att det ska avslås. Jag hoppas att regeringen jobbar vidare med att få till det som remissinstanserna har tyckt till om för att förbättra det här. Det är ju en förbättring för den personliga integriteten.

Anf. 27 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Fru talman! Jag uppskattar att Lena Olsson inte vill kasta grus i maskineriet. Det skulle motverka syftet. Det är bra att vi är överens på den punkten.

Helena Bargholtz kommer nog att nämna lite närmare vad ministrarna från de olika länderna egentligen uttryckte redan innan riksdagen startade. Det visar nog att vi är överens i grunden.

Jag tror också att det är viktigt när vi nu blir ordförandeland att alla partier samarbetar och inte för en debatt för debattens egen skull för att försöka få någon annan att tro att här hade vi kunnat göra mer eller här hade vi kunnat göra mindre.

Förhandlingar är svåra. Oavsett vilka partier som ingår i regeringen – det må vara allianspartierna nu och efter kommande val – så är det viktigt att de som representerar regeringen får stöd i riksdagen. Annars skadar vi Sveriges sak. I grunden är vi överens i dessa frågor.

Anf. 28 JOHAN LINANDER (c):

Fru talman! I dag kan vi äntligen godkänna ett rambeslut om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete. Detta borde ha varit på plats för länge sedan, men precis som Krister Hammarbergh sade tidigare har det tyvärr funnits andra länder som inte har varit lika angelägna som vi i Sverige. Vi är, trots allt, eniga över partigränserna om att det är bra att dataskyddsrambeslutet nu är på plats.

Det har varit ett rättssäkerhets- och integritetsproblem att EU antagit ett stort antal andra rambeslut om till exempel överförande av personuppgifter utan att det har funnits övergripande dataskyddsregler. Det har i varje enskilt rambeslut tagits fram dataskyddsregler, men det är såklart mycket bättre att ha ett rambeslut som gäller övergripande. Inte minst är det rättssäkrare eftersom medborgarna på ett enklare sätt kan veta vad det är som egentligen gäller.

Eftersom tidigare talare redan gått igenom vad rambeslutet innehåller, och kanske inte innehåller, så tänker jag inte orda mer om det. Vi har också hört vad representanter från oppositionen anser. De tycker att det är bra, men de skulle vilja ha ett ännu bättre dataskyddsrambeslut.

Fru talman! Jag håller med. Jag skulle också vilja ha ett ännu mer heläckande dataskyddsrambeslut. Det är ingen tvekan om saken. Nu är det dock inte Sverige som självt tar fram rambeslut, utan det handlar om ett samarbete mellan 27 självständiga stater. Hade vi haft Lissabonfördraget på plats hade det varit enklare att få fram ett vassare förslag, men det är en förändring som Miljöpartiet och Vänsterpartiet säger nej till. De vill

ha vassare förslag men säger nej till att ge EU verktygen för att ta fram vassare förslag.

Jag måste också ta upp, precis som Krister Hammarbergh, att det är en mycket märklig ordning att nu när rambeslutet är på plats säga att regeringen ska ta initiativ till att återuppta förhandlingarna för att förbättra förslaget. Det hade givetvis varit enklare att ta upp frågan när förhandlingarna pågick. Men då gjorde socialdemokraterna, vänsterpartisterna och miljöpartisterna ingenting.

Det var inte bara vid två tillfällen under 2007. Jag har också gått igenom EU-nämndens stenografiska uppteckningar. Det var vid hela fem tillfällen under 2007 som justitieminister Beatrice Ask tog upp dataskyddsrambeslutet i EU-nämnden. Inte vid ett enda av dessa tillfällen begärde oppositionen ordet. Man höll bara med om att de förhandlingar som skedde och de resultat som uppnåddes var bra.

Jag ska dock inte strö ytterligare salt i såren. Det är bra när oppositionen tar på sig att den inte har gjort sin oppositionella uppgift så bra som den kanske själv hade velat.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 29 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Fru talman! En av EU:s absolut viktigaste uppgifter är att minska brottsligheten inom EU. Det är vi alla överens om. Därför är vi i Folkpartiet så angelägna om att få till stånd gemensamma insatser för att möta den organiserade brottsligheten. Vi vill skapa ett europeiskt FBI.

Brottsligheten är i hög grad global och gränsöverskridande. Det handlar om den ekonomiska brottsligheten, om handeln med narkotika och om människohandel för sexuella och andra ändamål. Det är en trist utveckling för oss globaliseringsanhängare och en utveckling som vi måste sätta stopp för. Den organiserade brottsligheten ligger alltid ett steg före brottsbekämparna. Det får vi aldrig acceptera.

De kriminella organisationerna tar minsann ingen hänsyn till människors integritet. Det måste dock de rättsvårdande myndigheterna göra. Ett effektivare polissamarbete måste balanseras mot grundläggande rättigheter som rätten till privatliv och rätten till skydd för personuppgifter.

Dataskyddsrambeslutet är ett komplement till olika instrument för ett utvidgat polisiärt samarbete och ett rättsligt samarbete inom EU som är inriktat på ett utökat gränsöverskridande informationsutbyte.

Genom att ta fram gemensamma normer för behandling och skydd av personuppgifter bidrar man till ett effektivare samarbete som värnar om grundläggande rättigheter. Det handlar om rätten till privatliv och rätten till skydd för personuppgifter.

Balansen mellan integritet och rättssäkerhet å ena sidan och effektiv brottsbekämpning å den andra sidan är en fråga som regeringen prioriterar mycket högt. Det är en fråga som Sverige driver med framgång i EU.

Krister Hammarbergh nämnde att jag skulle säga ett par ord om vad regeringen faktiskt gör. Det framgår av en DN-artikel i september där Beatrice Ask tillsammans med fem andra justitieministrar och EU-kommissionen kräver en oberoende dataskyddsmyndighet. De pekar på att

dagens EU-arbete inom rättvisa, frihet och säkerhet är osynligt och ineffektivt.

Man skriver också att skyddet för känsliga personuppgifter måste stärkas. ”Vi måste arbeta för att minska de risker som är förenade med elektronisk lagring av personuppgifter. Ett starkt skydd för personliga uppgifter är fundamentalt för rätten till privatliv, vilket är en grundläggande rättighet i ett demokratiskt samhälle. För att säkerställa detta krävs reglering av frågor som exempelvis rätt till information om vilka uppgifter som lagrats och möjlighet att ta bort och korrigera felaktiga uppgifter, kompensation till personer vars uppgifter missbrukats, inrättande av en oberoende dataskyddsmyndighet liksom ett effektivt dataskydd som förhindrar att obehöriga kan skaffa sig tillgång till personliga uppgifter.”

Som ni hör pågår det mycket arbete. Det är en fråga som den svenska regeringen prioriterar högt och uppenbarligen driver med framgång i EU. Det är viktigt att regeringen får stöd av oss i riksdagen.

Jag instämmer i den kritik som Krister Hammarbergh framförde mot oppositionens reservation. Jag uppfattade dock att Lena Olsson delvis backade från den. Det vore kanske en idé att överväga att avstå från den. Vi tycker uppenbarligen lika i grund och botten.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag som innebär att riksdagen ska godkänna det inom Europeiska unionen upprättade utkastet till rambeslut om skydd av personuppgifter som behandlas inom ramen för polissamarbete och straffrättsligt samarbete, alltså det som kallas dataskyddsrambeslutet.

Anf. 30 OTTO VON ARNOLD (kd):

Fru talman! Att skydda Sverige mot terrorism har vi berört. Det är också viktigt att den grova brottsligheten inom Europa bekämpas på ett effektivt sätt. Samtidigt har vi en integritetsfråga som ska balanseras.

I dag har vi äntligen kommit fram till att fatta beslut om dataskyddsrambeslutet. Det har varit på tapeten länge. Sverige har varit drivande på ett föredömligt sätt. Även de nya tankar som alliansregeringen och vår justitieminister har tagit fram om att få fram en europeisk dataskyddsmyndighet är positiva. Detta är i alla fall ett steg på vägen.

Den övergripande reglering som vi nu får på plats inom EU är viktig. Samtidigt har vi en ganska stor förändring inom den svenska integritetslagstiftningen. Det pågår ett reformarbete inom polisen, tullen, Kustbevakningen med flera. Därför kanske det är svårt att få fram en kompletterande lagstiftning i det här fallet redan nu, men det kommer.

Det är positivt att vi kan häva vår parlamentariska reservation och gå vidare. Det gläder mig också att vi ser en samsyn med oppositionen och att de tycker att det här är bra. Vi ska givetvis gå vidare och stärka integriteten så långt vi kan. Vi måste framför allt ha en effektivitet i det straffrättsliga och polisiära samarbetet inom Europa.

Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet och avslag på motionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

Prot. 2008/09:27
13 november

Dataskyddsrambeslutet

6 § Ändring i lagen om elcertifikat

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2008/09:NU8
Ändring i lagen om elcertifikat (prop. 2008/09:9).

Anf. 31 ALF ERIKSSON (s):

Fru talman! Nu ska vi debattera något så upphetsande som ändring i lagen om elcertifikat. Det kan låta tekniskt och komplicerat, men skenet bedrar – här finns viktiga energipolitiska avväganden.

Lagen om elcertifikat trädde i kraft 2003. Den syftar ytterst till att stimulera framställning av förnybar energi. Den förändring som vi nu ska ta ställning till gäller vilka som ska undantas från kvotplikten för elcertifikat och därmed få lägre energikostnader. Det handlar närmare bestämt om definitionen av vilka som är elintensiva företag.

Den nya definitionen innebär att elintensiteten för en industri ska beräknas i förhållande till förädlingsvärdet av produktionen. I dag beräknas elintensiteten i förhållande till försäljningsvärdet.

Fru talman! I stort kan vi dela regeringens bedömning och definition, men det finns några mindre lyckade gränsdragningar som kan få allvarliga konsekvenser. Den internationellt konkurrensutsatta industrin kan inte ta ut de ökade kostnaderna genom prisökningar eftersom systemet bara finns i Sverige och inte hos konkurrenterna.

Utskottet har uppvaktats om problemen. Vi socialdemokrater tycker att utskottet skulle ta större hänsyn till framför allt stålindustrins påpekanden. Det handlar om var de framtida investeringarna ska genomföras. Det är en bit i denna bedömning som kan få konsekvenser för var förädlingen och jobben kommer att hamna i framtiden.

Mot den bakgrunden anser vi att riksdagen bör begära att regeringen återkommer med förslag till justeringar av bestämmelserna om undantag från kvotplikten där företagens konkurrensförhållanden beaktas i högre utsträckning än vad som görs i det förslag som nu läggs fram. Det finns i reservation nr 2, och jag yrkar bifall till den.

Fru talman! Utskottet är däremot enigt i ett tillkännagivande till regeringen om att se över effekterna av de olika klimat- och energipolitiska styrmedlen för den internationellt konkurrensutsatta industrin. En sådan översyn görs ju inte på några dagar och får därför inte någon direkt betydelse för de närliggande investeringsbesluten i stålindustrin.

Det viktigaste som skulle ha varit med i detta betänkande saknas. Det handlar om utvidgning av systemet med elcertifikat. Enligt Svensk energi kan så mycket som 25 terawattimmar åstadkommas till 2020. Svensk vindenergi bedömer att vi kan ha så mycket som 30 terawattimmar från vindkraften till 2020.

Målet för oss socialdemokrater är 30 terawattimmar till 2020, men då måste industrin få planeringsförutsättningar. I annat fall kommer inte dessa nödvändiga bidrag till klimatpolitiken att komma till stånd.

Vi har begärt i en motion att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med ett förslag om hur elcertifikatssystemet ska kunna utformas för att uppfylla målet 30 terawattimmar förnybar energi till 2020.

Den frågan fick vi inte behandlad i utskottet eftersom regeringspartiernas majoritet röstade ned oss. Den frågan ska skjutas på framtiden. Därmed förlorar vi ytterligare tid, och marknaden kan inte få några besked om framtida spelregler.

Detta har vi utvecklat i ett särskilt yttrande till betänkandet. Det är ytterligare ett exempel på den nonchalans som vi upplever att regeringspartierna uppvisar i de energipolitiska frågorna.

Det finns nog inte någon, utom regeringen, som inte efterlyser besked om den framtida energipolitiken. Ingen vet vad som ska gälla om ett par år. Krav på en blocköverskridande överenskommelse kommer från många håll, men regeringen skjuter bara frågan framför sig.

Senast i går kväll träffade delar av utskottet Svenska kraftnät. Där fick vi klart besked. Man kan inte bygga några kraftledningar på spekulation. Det är säkert sant. Man bygger heller inga vindkraftverk om man inte vet vilka spelregler som ska gälla de närmaste åren. Vi måste ha ett besked när det gäller certifikatfrågan för att de här investeringarna ska komma till stånd.

Fru talman! Jag yrkar därmed bifall till reservation nr 2.
(forts. 8 §)

Prot. 2008/09:27
13 november

*Ändring i lagen
om elcertifikat*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.47 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

7 § Frågestund

Frågestund

Anf. 32 TALMANNEN:

Vi ska övergå till dagens frågestund med delar av regeringen. Jag vill hälsa statsråden välkomna.

Stöd till varslade i Arvika

Anf. 33 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Littorin. I måndags besökte jag två av de företag i Arvika där det är väldigt stora varsel lagda. Arvika Gjuteri med drygt 300 anställda blir av med 100 av dessa nu. Medan deras systerföretag i Tyskland får ett statligt stöd till utbildning på arbetsplatsen som täcker uppemot 60 procent av kostnaden har ledningen för Arvika Gjuteri inga som helst besked att ge till sina anställda om vilket stöd de kan förvänta sig från vare sig Arbetsförmedlingen eller regeringen.

De resurser som statsrådet i debatten i går morse sade sig ha är ingenting som företagsledning, fack eller kommunledning i Arvika har hört talas om över huvud taget. Däremot är företagsledning och fack väldigt överens om att vad som behövs är satsningar på utbildning under en period i väntan på att konjunkturen vänder.

Vad kan företaget, de varslade och de redan arbetslösa räkna med från den borgerliga regeringen? Vilka besked kan statsrådet Littorin ge Arvikaborna när han besöker dem den 3 december?

Anf. 34 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Jag beklagar att Berit Högman inte var närvarande i går, när vi hade den här debatten och gav de tydliga besked som Berit Högman efterfrågar.

Det är naturligtvis så att vi ser varslens numerär, men vi vet ännu inte vilka fysiska personer, vilka individer som kommer att bli berörda. Det pågår förhandlingar nu om turordningskretsar och annat. Det är först den dag när vi har klart för oss vilka personer det är fråga om som de individuella insatserna kan sättas in.

Men Berit Högman torde veta att vi har trygghetsavtal som täcker halva arbetsmarknaden. Framför allt är det kommunal sektor som inte har det. Till det kommer Arbetsförmedlingens 38 miljarder, varav 1 ½ miljard finns omedelbart redo för just den typ av insatser som Berit Högman efterlyser.

Nästa år har vi mer än fördubblat antalet platser utöver garantierna för dem som är under kort tid i arbetslöshet för att få den typen av utbildning och annat som behövs och efterfrågas. Det motsvarar att 60 000 personer kan få tremånadersutbildningar för att ta ett CNC-operatörsbevis, ett truckförarbevis, ett lastbilskörkort eller vad som behövs.

Anf. 35 BERIT HÖGMAN (s):

Herr talman! Jag kan berätta att det är åtskilliga i Arvika och runt om i Sverige som redan har drabbats av arbetslöshet utan varsel. Det handlar om alla tillfälligt anställda, inhyrd personal, mindre företag och firmor som ganska snabbt tvingas stänga luckan till följd av tvärstopp i orderin-gången. Att enbart mäta varsel ger ett väldigt dåligt mått och ger en dålig bild av verkligheten.

Varken på Region Värmland, i Arvika kommun, på företagen eller på Arbetsförmedlingen ligger det några högar av pengar och väntar på att bli förbrukade. Det finns ingen av företrädarna för dessa organisationer eller företag som i dag kan beskriva för de anställda hur vägen framåt ser ut för dem med varsel och de redan arbetslösa.

Vilket stöd kan exempelvis Arvika kommun räkna med när kön till socialkontoret börjar bli väldigt lång? Den blir ännu längre efter nyår, när kunderna från Försäkringskassan kommer till socialkontoret.

Anf. 36 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Först och främst har vi utsett samordningsmän, till exempel i Värmland. Landshövdingen Eva Eriksson är en av dem. Deras uppgift är att samordna alla de resurser som finns. Det finns resurser inom Arbetsförmedlingen, 38 miljarder, varav 1 ½ miljard är omedelbart redo för den nationella samordningsorganisation som Arbetsförmedling-

en har ställt upp för att göra den typ av åtgärder som Berit Högman efterlyser. Det är ingen brist på resurser. Det är brist på kunder och krediter hos de företag som är drabbade.

Däremot är jag naturligtvis väldigt glad över att vi nu inte har en socialdemokratisk regering, som till exempel skulle göra det 20 miljarder dyrare att anställa ungdomar. Det skapar inte ett enda jobb. Det skapar en kraftigt höjd arbetslöshet.

Prot. 2008/09:27
13 november

Frågestund

Handlingsplanen mot våld mot kvinnor

Anf. 37 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Jag har en fråga till justitieminister Beatrice Ask.

Snart visas filmatiseringen av författaren Stieg Larssons bok *Män som hatar kvinnor* på våra biografer. Berättelsen är fiktion, men vi känner alla till fakta från verkligheten om våldet mot kvinnor i Sverige.

Stödtelefonen Kvinnofridslinjen rapporterar att jouren i år under tio månader har tagit emot 31 000 samtal från kvinnor eller anhöriga till kvinnor som utsatts för våld.

Regeringen fattade ett tidigt beslut om en handlingsplan för att bekämpa våld mot kvinnor med 56 konkreta punkter som syftar till att minska antalet övergrepp och öka kvinnors trygget.

Jag vill fråga justitieministern hur hon följer arbetet med handlingsplanens genomförande och hur hon försäkrar sig om att rättsväsendet och andra berörda organisationer tar sitt ansvar för att genomföra de åtgärder som listas i regeringens handlingsplan mot kvinnovåld.

Anf. 38 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är riktigt att regeringen har lagt ned stor energi på att försöka förstärka och bredda arbetet när det gäller mäns våld mot kvinnor och övergrepp generellt. I den handlingsplan som vi har lagt fram finns åtgärder av många olika slag, inte minst stöd till olika jourer och allt vad det nu kan vara.

Det som ligger mig närmast när det gäller ansvar är naturligtvis att försäkra att polis och rättsväsende har den kompetens som krävs för att möta kvinnor som anmäler brott. Det handlar om kravet att det i varje polismyndighet ska finnas folk som är ansvariga för brottsoffer och som har den kompetens som krävs. Det handlar om insatser för att sjukvården runt om i hela Sverige ska ha den kunskap som krävs för att på rätt sätt möta kvinnor som har blivit utsatta för våld. Där har vi tillsammans med Kvinnocentrum i Uppsala tagit fram ett underlag och genomför nu utbildningar. Jag försöker följa detta så noga som det går. Det går sakta framåt, och det är otroligt viktigt att allt görs.

Anf. 39 HENRIK VON SYDOW (m):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret. Moderaterna i riksdagens justitieutskott har besökt Kvinnocentrum i Uppsala och där diskuterat det viktiga och angelägna i att ge utsatta upprättelse. Vi måste höja skyddsvärdet för utsatta människor.

Ett sätt att göra det är att skärpa tillämpningen av straffskalor för brott som misshandel, våldtäkt och kvinnofridskränkning. Nu har regeringen

precis fått en utredning på bordet om detta, *Straff i proportion till brottets allvar*. Jag undrar när det kommer en proposition från regeringen till riksdagen som ger skärpta straff för våldtäkt, misshandel och kvinnofridskränkningar.

Anf. 40 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Vi kommer att skärpa straffen för grova våldsbrott. En del av de brott som drabbar kvinnor i det här sammanhanget är just grova våldsbrott. Vi kommer också i nästa steg att göra en översyn av påföljderna generellt, eftersom det finns en del ojämnheter och obalanser som för gemene man kan verka orimliga i straffsystemet. Det är viktigt.

Det viktigaste för att de som har blivit utsatta för brott ska få upprättelse är att uppkläringen ökar. Det måste klargöras vad som har hänt, och den som har begått ett brott ska dömas. Där är det fortfarande långt ifrån en nivå som vi kan acceptera.

Nu är den här typen av brottslighet oerhört svår att bevisa. Men vi måste arbeta väldigt enträget för att öka kompetensen när det gäller vittnesförhör, vittnesmål, teknisk bevisning och mycket annat. Vi kommer också att se över lagstiftningen för att se om det är någonting man kan göra där för att få ännu bättre underlag, så att vi kan klara upp fler av de här brotten, som tyvärr fortfarande har för låg uppkläring.

Exploatering av orörda älvsträckor

Anf. 41 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Min fråga riktar sig till näringsminister Maud Olofsson.

Jag tror att många uppfattat att Centerpartiet tidigare värvat orörda älvsträckor. Hur kan det då komma sig att statliga Vattenfall tillåts planera för att leda bort Vojmåns vatten till ett nytt vattenkraftverk i strid med riksdagens uppsatta och även uppnådda mål om högst 66 terawattimmar normalårsproduktion av vattenkraft utan att regeringen reagerar?

Många frågar sig vilket motiv näringsministern har för att tillåta att statliga Vattenfall kastar bort 15 miljoner på planering för det hittills längsta tunnelbygget, det mellan Vojmsjön och Malgomajsjön i Vilhelmina kommun. Projektet berör ett Natura 2000-reservat, och en miljöprövning måste ändå rimligen resultera i ett avslag.

Tar näringsministern inte ansvar för Vattenfalls planer när de strider mot tidigare riksdagsbeslut?

Anf. 42 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Projektet har inte kommit så långt som till en ansökan om tillstånd. Det som nu pågår är en diskussion i Vilhelmina kommun om man över huvud taget ska gå vidare med projektet. Det ska vara en folkomröstning alldeles nyligt, och det pågår en mycket intensiv diskussion i Vilhelmina kommun.

Det är också viktigt att säga att när detta prövas kommer det att prövas mot den lagstiftning som finns. Naturskyddsområden, miljöprövning och annat kommer att prövas mot de projekt som finns. Det råder lite delade meningar om vilken naturpåverkan som överledningen har.

Jag kommer att invänta och se vad befolkningen i Vilhelmina tycker och i nästa steg studera vad det får för effekter på naturen, fisket och allt vad det kan vara i det här sammanhanget.

Prot. 2008/09:27
13 november

Frågestund

Anf. 43 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Det rädde fullständig politisk enighet när riksdagen antog energipropositionen år 1975, och Centerpartiet var med då. Det var då man fastslog ett tak för vattenkraftsutbyggnad i Sverige. Beslutet byggde på de avvägningar som hade gjorts i en utredning som hette *Vattenkraft och miljö* där man provade de sakerna mot varandra.

Sedan har Centerpartiet varit med i partiöverenskommelsen år 1991 om energipolitiken där man också bekräftade taket. Man gjorde det också genom att rösta på naturresurslagen samma år. Det upprepades sedan år 1997 och även år 2002.

Det finns alltså ingen tvekan om att uppgörelsen och målet för vattenkraften ligger fast. Det finns inga senare beslut i riksdagen för det. Riksdagens energipolitiska inriktningsnivå är mycket klarlagd. Därför måste man fråga om regeringen driver en energipolitik som inte är förankrad i riksdagsbeslut när man nu ser att detta pågår.

Det är inte bara en miljöfråga. Det finns ett inriktningsbeslut för vattenkraft i Sverige.

Anf. 44 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Det råder ingen politisk oenighet om att skydda de älvar som vi har pekat ut i Sverige. Där tror jag att det finns en väldigt bred politisk enighet om att skydda till exempel Vindelälven.

När det gäller effektiviteten i våra vattenkraftsverk har både den förra regeringen och den här regeringen tillåtit en ökad effektivisering i våra befintliga vattenkraftsverk. Det är en viktig del för att få ut så mycket som möjligt av de utbyggnader som redan har skett och de exploateringar som redan har varit.

Jag kan inte heller påminna mig att Miljöpartiet har protesterat mot en ökad effektivisering i befintliga vattenkraftsverk. Jag kan ha fel, men jag kan inte påminna mig det. Vi övriga partier har tyckt att när det redan är exploaterat finns det anledning att göra det.

Det är olika hur man ser på överledningen. Jag menar att det finns rätt många politiska grupperingar i kommunen som tycker att det vore en bra sak. Men vi ska naturligtvis som vanligt pröva det utifrån den lagstiftning som finns i nästa del.

Innovationer inom den offentliga sektorn

Anf. 45 PER ÅSLING (c):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till näringsminister Maud Olofsson.

För en tid sedan fick vi på riksdagens bord den så kallade forskningspropositionen, *Ett lyft för forskning och innovation*. Det är klart att det är en angelägen fråga. Vårt välstånd bygger på att universitet och högskolor har en framtidsinriktad forskning. Det är alltså viktigt i en globaliserad värld.

När det gäller det privata näringslivet görs det riktade insatser. Det är värdefullt. Den stimulans av ekonomin som det innebär resulterar i en ekonomisk utveckling och tillväxt.

Min fråga till näringsministern är: Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta? Vilka samlade grepp är man beredd att vidta när det gäller den offentliga sektorn för att även där nå utvecklingsinriktade syften?

Anf. 46 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Tack för frågan. Det är en väldigt viktig fråga. Ofta talar vi om innovationer bara i den privata sektorn. Också inom den offentliga sektorn finns det många anställda som har mycket bra idéer. Men vi har inte haft ett samlat grepp för att möta detta.

Nu har regeringen fattat ett beslut om att tillskjuta 20 miljoner kronor tillsammans med Vinnova, Innovationsbron, Almi och SKL. Vi planerar nu att genomföra ett projekt där vi ska följa upp de innovationer som kommer fram inom den offentliga sektorn.

Ibland kan man använda de innovationerna för att förbättra den offentliga sektorn. Det handlar om effektivare användning av resurser, nya idéer när det gäller vård och omsorg och ny teknisk utveckling och så vidare. I en del fall kan det leda till kommersiella produkter i nästa steg.

Jag tror att det är ett väldigt bra sätt att nu satsa också på kvinnors innovationer. Många kvinnor är anställda i den offentliga sektorn. Jag kan glädja Per Åsling med att regeringen nu tillför 20 miljoner kronor till den typen av satsningar. Vi hoppas mycket på det framtida samarbetet kring det.

Anf. 47 PER ÅSLING (c):

Herr talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Det är värdefullt att den riktade satsningen görs mot den offentliga sidan för effektivisering och bättre resursutnyttjande men också för att skapa en bättre service för den allmänhet som nyttjar denna viktiga del av vår samhällsekonomi.

Till syvende och sist är det också viktigt för den enskilda människan som jobbar inom den offentliga sektorn att utvecklingen och innovationen kan leda till kompetenshöjande insatser och därmed en bättre framtidsutsikt för den enskilde. Jag tackar för svaret.

Anf. 48 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Det är viktigt att se att om vi ska klara oss igenom den här krisen och också satsa framöver måste vi vara innovativa. Då gäller det också att se att den offentliga sektorn spelar en roll i detta.

Vi är duktiga på mycket av vård och omsorg, äldreomsorg, skolområdet och så vidare. Men vi har tyvärr inte varit tillräckligt duktiga på att stödja innovativa personer som finns i den här sektorn.

Med de här pengarna försöker vi nu gå in och stödja den här typen av processer. Vi får då också en mer jämbördig syn på: Vad är innovationer? Är innovationer bara en produkt? Kan innovationer vara också andra saker?

I projektet ligger väldigt mycket av nytänkande. Jag är också glad över att vi på det sättet lyfter fram all den personal som finns i offentlig sektor som verkligen bidrar till att hitta nya lösningar så att det blir en bättre balans mellan privat och offentlig sektor.

Stöd till varslade lågutbildade

Frågestund

Anf. 49 AGNETA GILLE (s):

Herr talman! Jag besökte i förra veckan Scan i Uppsala. Det är ett företag som varslar 69 personer. Jag träffade livsmedelsarbetarna där. Många var väldigt oroliga.

Många frågor ställdes, och jag lovade att ta med mig dem till arbetsmarknadsministern. De främsta frågorna var: Hur många år krävs det för att jag ska få vara kvar? Hur ser det ut med varsellistor och så vidare?

Efter mötet kom många fram till mig och sade att de var lågutbildade och hade svårighet att se att det fanns några industrijobb i Uppsala, vilket det dessvärre inte gör. Dessutom har Arbetsförmedlingen fått neddragna resurser.

De frågor som jag har tagit med mig till ministern är: Varför gör inte regeringen någonting för att underlätta för företagen att ha arbetare kvar? Vad kan Arbetsförmedlingen bidra med för de lågutbildade nu när man har minskade resurser? Vad händer från första dagen på min arbetslöshet när jag har fru, barn och hus utanför Uppsala? Vad händer med mig då? Måste jag flytta långt bort någonstans i övriga landet?

Anf. 50 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Tack för frågan. Jag tror att det är många som ställer den typen av frågor. Det gör man naturligtvis när man ser hur den internationella finanskrisen nu slår över på arbetsmarknaden.

Under perioden när vi nu vet antalet varslade men inte vet vilka individer som till slut får uppsägningsbeskedet är naturligtvis oron stor bland alla som finns på dessa arbetsplatser runt om i landet.

Det allra första som händer när man får beskedet är naturligtvis att man sätter sig ned och diskuterar och förhandlar turordningskretsar och annat. När man får beskedet finns också trygghetsråd, trygghetsfond och en arbetsförmedling som trots allt har 38 miljarder i sin kassa. Det finns 1 ½ miljard redo just nu för att hantera precis de personer som berörs.

I omställningsavtalen finns det också kontanta medel som kan utbetalas. Jag tittade på Metalls omställningsavtal i går. Där får man mellan 25 000 och 40 000 kronor i en engångsutbetalning under uppsägnings-tiden för att kunna hitta nytt arbete.

Anf. 51 AGNETA GILLE (s):

Herr talman! Medskicket är också att resurserna inte riktigt räcker. I måndags hade vi i finansutskottets opposition en offentlig utfrågning. Där hade vi bland andra med oss Arbetsförmedlingens prognoschef Tord Strannefors. Det var oroväckande siffror att se.

Precis som på Scan och på andra arbetsplatser är det de ungdomar som nu har kommit in i arbetslivet och fått arbete som lika snabbt åker ut nu. Det var också det budskap vi fick från den offentliga utfrågningen; ungdomarna har ingen chans på dagens arbetsmarknad. Det är jättebesvärligt.

Regeringen har valt att finansiera alla ungdomars arbetsgivaravgifter. Vi vill prioritera de arbetslösa ungdomarna och tycker att detta ska gälla bara dem. Det ger rätt instans.

Vad säger arbetsmarknadsministern angående Strannefors oro? Han säger att så här negativa tal inger stor oro.

Anf. 52 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Jag delar naturligtvis den bedömningen. Därför är det så glädjande att vi har mer än fördubblat antalet helårsutbildningsplatser inför nästa år. Det innebär att om vi bara gör tremånadersutbildningar är det 60 000 personer som kan gå den här typen av kortare utbildningar för att få ett CNC-operatörsbevis, ett lastbilskörkort, ett truckförarbevis eller något annat.

Om vi tittar upp på läktaren, herr talman, ser vi kanske 200–250 ungdomar som sitter där uppe. Jag tror att det skulle vara intressant också för dem att få höra varför Socialdemokraterna vill göra det dubbelt så dyrt att anställa dem. Ni vill ju fördubbla arbetsgivaravgifterna. Det blir 20 miljarder dyrare att anställa.

(TALMANNEN: Det ska inte ställas några frågor till oppositionen nu.)

Herr talman! Vi måste ändå ha kontrasterna, eftersom frågan alldeles nyss togs upp i frågeställningen.

Jag vill påminna om att vi inte vill göra det dyrare. Svaret är att göra det billigare att anställa genom sänkta arbetsgivaravgifter, som vi föreslår, och som kommer att träda i kraft den 1 januari. Ni vill göra det 900 miljoner billigare att anställa långtidsarbetslösa. Vi säger nej till 20 miljarder i ökade kostnader.

Anf. 53 TALMANNEN:

Detta är en frågestund om regeringens ledamöters tjänsteutövning och ingen debatt. Jag vill bara förtydliga det.

Socialtjänstens arbete med barn

Anf. 54 EVA JOHNSON (kd):

Herr talman! Jag har en fråga till justitieminister Beatrice Ask. För ett par veckor sedan kunde vi läsa i en av våra större dagstidningar om hur domstolarna brister i bedömningar som rör vård och boende för barn.

Ny forskning vid Lunds universitet visar på brister i socialtjänstens arbete, där man i ca 40 procent av fallen avstår från åtgärder trots stark misstanke om våld inom familjen. Att dessa utredningar sedan används som underlag i domstolarna gör bristerna extra allvarliga. Många experter anser också att rättsväsendets kunskap om barn och vårdnadstvister är bristfälliga.

Min fråga till statsrådet är därför: Hur ser statsrådet på de här forskningsresultaten, som visar allvarliga brister i rättsväsendet? Och på vilket sätt avser regeringen att åtgärda bristerna när det gäller den här utsatta gruppen?

Anf. 55 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Fördelen och nyttan med forskning är just att vi får kvalificerat underlag för bedömningar av hur det ser ut i olika verksamheter. Jag tror att vi har en hel del kvar att göra för att barns röst ska höras ordentligt i olika rättsprocesser.

Just när det gäller ärenden om vård och boende finns det flera saker att göra också när det handlar om barns rättigheter och annat. Jag ska inte gå in på det. Men en sak som jag tycker att vi har gjort bra är att vi har skapat barnhus runt om i Sverige, och det skapas fler och fler. Barn som är föremål för utredning och som ska vittna eller förhöras får där i en lugnare miljö möta myndighetspersoner av olika slag. Det är *ett* sätt att försöka möta barnen.

Det handlar också om att utbilda personal inom rättsväsendets olika delar för att bättre förstå vad barn berättar men också för att få barn att berätta rätt saker. Det är ibland annorlunda att tala med barn än med vuxna, och man måste möta barn på ett särskilt sätt.

Vi jobbar med frågorna. Vi hade nu senast en stor internationell konferens som Sverige stod värd för. Det var Europarådet som var ansvarigt i grunden, tror jag. Den handlade just om barn i rättsprocessen. Jag tror att vi kan dela med oss länderna emellan av erfarenheter.

Anf. 56 EVA JOHNSON (kd):

Herr talman! Tack för svaret! Jag vill ändå understryka att redan för två år sedan kom en lagändring som skulle förstärka riskperspektivet vid domstolsbeslut i vårdnadstvister. Trots det finns det fortfarande allvarliga brister. Ingen översikt har ännu gjorts av hur lagen tillämpas. Många domstolar sätter uppenbarligen frågan om medling mellan föräldrarna före barnskyddet.

Det verkar faktiskt finnas en rädsla hos domstolarna att skriva att en förälder är olämplig. Barnet offras.

Min följdfråga blir därför: På vilket sätt och när kommer regeringen att göra den här nödvändiga uppföljningen av lagen?

Anf. 57 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag vågar inte svara på när vi kommer att göra en uppföljning av just den delen. Men det som frågeställaren pekar på är också lagstiftningsfrågor och regelverk för hur domstolarna ska agera när det gäller barn och vårdnadstvister. När det handlar om frågan om var barnen ska bo och hur det hela ska delas upp blir det tyvärr ofta, som också sägs här, diskussion föräldrarna emellan och barnet blir ett slags tredjehandsalternativ.

Riksdagen har flera gånger tydliggjort under de senaste åren att man ska ta större hänsyn till barnperspektivet. Vi har också en utredning där vi arbetar med remissvaren och annat. Den handlar om ifall det ska vara möjligt att bestämma att en förälder bestämmer i viktiga frågor om barnet medan man sliter tvisten. I dag finns det barn som kanske inte får besked om i vilken skola de ska gå, eller så kan man inte komma överens om att de ska få söka sjukvård därför att föräldrarna tvistar. Det är naturligtvis helt otillständigt. Vi jobbar med en del av frågorna, men det finns mer kvar att göra.

Frågestund

Anf. 58 MARIA STENBERG (s):

Herr talman! Min fråga går till utrikesminister Carl Bildt.

Rapporter om varsel och kris står som spön i backen. Människor som oroar sig över sin framtid finns både här hemma och i våra grannländer. Som bekant är den isländska ekonomin i mycket djup kris. När Nordiska rådet samlades till session för någon vecka sedan i Helsingfors uttryckte mina parlamentariska kolleger från Island sin oro över den ekonomiska krisen och därmed effekterna för det isländska folket.

Med den öppna arbetsmarknad som finns i Norden i dag drabbar varsel och uppsägningar på Island inte bara islänningarna. På ön finns det också gott om arbetskraft från de övriga nordiska länderna. På så sätt blir också Islands sak vår sak.

Från Nordiska rådets sessions talarstol vädjade islänningarna om nordisk samling och nordiskt stöd. Hittills verkar det vara endast Norge som har hörsammat deras vädjan.

Jag vill därför fråga utrikesminister Carl Bildt, som också närvarade vid sessionen, hur han och den övriga regeringen ser på Islands situation och Sveriges eventuella roll i den.

Anf. 59 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Tack för frågan! Den är viktig. Islands sak är vår av flera olika skäl. Några av de skälen gav vi uttryck för vid Nordiska rådets session. Ett annat är det faktum att vi är finansiellt och i andra hänseenden beroende av andra.

Sverige har i dag ledningen i de samtal som sker från de nordiska ländernas sida med de isländska myndigheterna för att försöka få en lösning på krisen. Det råder ingen oenighet. Även om norrmännen har lyckats göra några uttalanden som får dem att framstå som något anorlunda är det en enig linje mellan de olika länderna som gäller i detta sammanhang.

Vad vi hoppas är att Island så snabbt som möjligt ska fullfölja de samtal man har om en överenskommelse med IMF. Överenskommelser med IMF öppnar dörren till de stödpaket som vi har förberedda från de olika nordiska länderna och från andra länders sida – Polen har till exempel ställt upp i sammanhanget – för mycket betydande summor. Det handlar om att göra detta paket. Vi kan inte undvika alla problem i den isländska ekonomin; det går inte. Fel har varit begångna där också. Men paketet gör det möjligt att undvika några av de synnerligen allvarliga konsekvenser som annars kommer att inträffa.

Ju snabbare vi får den önskade överenskommelsen mellan Island och IMF, desto snabbare kommer de samlade nordiska stödpaketerna att kunna bli verksamma för att hjälpa Island.

Anf. 60 MARIA STENBERG (s):

Herr talman! Tack så mycket för svaret! Men jag undrar om mina isländska kolleger håller med utrikesministern när han hänvisar till att Sverige har tagit ledningen i samtalen. Av de rapporteringar som kom-

mer från Island att döma verkar det vara så att man i det här sammanhanget ser det närmaste brödrskapet med Norge.

Eftersom vi i ett nordiskt sammanhang brukar betona vårt långa och framgångsrika samarbete och eftersom den nordiska samhörigheten är så stark blir frågan igen: Hur ser den svenska regeringen på det nordiska samarbetet? När det är kris brukar man ju säga att det är då vännerna verkligen provas.

Anf. 61 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Så är det. På den tekniska nivån är det så att det är det svenska Finansdepartementet som för den nordiska förhandlingen också å Norges vägnar med Island. Den förhandlingen sker på det sätt som jag angav.

Island är inte unikt. Det har varit många sådana här fall genom historien. Vi har några fall aktuella i andra delar av Europa just nu också. En förutsättning i alla sådana här situationer är en överenskommelse med Internationella valutafonden. En överenskommelse med Internationella valutafonden ger alltid den ram som öppnar för andra länder och för den internationella kapitalmarknaden att hjälpa. Det handlar också om att hjälpa till i de andra rätt segslitna tvister som finns i det här sammanhanget, nota bene med Storbritannien.

Det isländska finansväsendet expanderade till en storlek som var nio gånger den samlade isländska bruttonationalprodukten. Det var en förfärlig massa pengar, en förfärlig massa tillgångar och en förfärlig massa skulder spridda över världen. Att sortera ut det är inte alldeles enkelt. I viss utsträckning kommer det att kräva också våra pengar för att sortera ut isländska misstag. Vi är beredda att göra detta, och det är viktigt. Det gäller också de andra nordiska länderna och även andra länder, men det förutsätter att det sker inom ramen för en politik som har förutsättningar att vara framgångsrik.

Det är inte alldeles enkelt – jag förstår det isländska politiska systemet – att acceptera allt som måste göras. Krissituationer är svåra och kräver svåra beslut. Det kan ta sin tid att nå fram till dem. Men jag vill vädja till Island att så snabbt som möjligt fullfölja samtalen med IMF för att därmed också öppna möjligheten för det mycket omfattande nordiska stöd som vi har förberett för Island.

Stimulanspaket med anledning av lågkonjunkturen

Anf. 62 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Min fråga går till arbetsmarknadsministern. I dag fick vi besked om att Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg ska varsla ca 500 personer om uppsägning. Man behöver spara 260 miljoner.

I dag kom också OECD med nya siffror inför det kommande G 20-mötet i New York. De siffrorna var ganska dystra. OECD efterfrågade ytterligare stimulanspaket runt om i världen.

I går hade vi en debatt här i kammaren med anledning av de ökade varslen, och då sade Littorin att det inte skulle komma någonting mer. Han hade inga nya besked alls att ge om den svenska situationen. Efter debatten däremot, när arbetsmarknadsministern pratade med journalister,

Prot. 2008/09:27
13 november

Frågestund

gav han beskedet att det kan bli aktuellt med ytterligare insatser och att det absolut inte ska uteslutas.

Min fråga är: När kommer de här stimulanserna i Sverige och i vilken form?

Anf. 63 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Låt mig först be om ursäkt för att jag hamnade i interpellationsdebattläge vid den förra frågan lite för snabbt. Det är lätt hänt. Jag ber om ursäkt för det.

Ulf Holms fråga är viktig och intressant. Jag tror att det är varje regerings uppgift att vara beredd att göra de saker som krävs när man får ett bättre underlag efter hand. Det måste vara en grundläggande inställning.

I det här läget är det vår bedömning att den offensiva budget som vi lade på riksdagens bord för någon månad sedan och som är den näst mest expansiva i hela Europa innehåller just mycket av det som vi behöver och som efterlyses för att kunna skapa förutsättningar för nya jobb. Det handlar om investeringar i infrastruktur, investeringar i forskning och utveckling, utbildning och annat.

Det är samtidigt väldigt svårt i det här läget att göra goda prognoser eftersom siffrorna förändras dag från dag. Men ingen regering kan säga att om kartan och verkligheten inte stämmer överens är det kartan som gäller, utan då är det nog verkligheten man får anpassa sig till.

Vi behöver hela tiden jobba vidare med att analysera och gå djupare in för att vara beredda att göra det som krävs.

Anf. 64 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern menar alltså att det inte finns någon lågkonjunktur. Det finns inte tillräckligt många institut som har sagt motsatsen. Senast i måndags sade ju Konjunkturinstitutet att det skulle bli nolltillväxt och att vi skulle kunna räkna med en mycket högre arbetslöshet än den regeringen har som underlag för sin budgetproposition.

Eftersom arbetsmarknadsministern i går, till journalisterna i alla fall, sade att det skulle komma ett stimulanspaket framöver vore det ganska bra om vi redan nu fick besked om när i tiden detta skulle ske och även om inriktningen.

I debatten i går gav vi besked om att vi gärna ser investeringar ganska snart, bland annat när det gäller klimatsatsningar för att se till att vi blir av med de fossila bränslena, och satsar på vindkraftverk och utbyggnad av hela den sektorn. Det behovet finns ju nu när vi ska möta både klimat-hotet och den finansiella krisen. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern kan ta till sig detta.

Anf. 65 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Jag tackar för det inlägget. Läget på arbetsmarknaden är väldigt allvarligt. Om det var en enda sak vi möjligen var överens om i går så var det just det.

Däremot är det min utgångspunkt att det vi hittills har sett av varsel är sådant som vi har möjlighet att hantera med den budget vi presenterade för någon månad sedan. Vi gör det med våra samordningsmän, som är utsedda, tillsammans med alla de aktörer som finns och som har olika skyddsnät runt omkring sig. Det handlar om företagens ansvar, de omställnings- och trygghetsavtal som finns och Arbetsförmedlingens insatser. Det handlar om kommuner, regioner, andra myndigheter och andra som är berörda.

Men samtidigt har vi inte sett slutet på den internationella finanskrisen, och vi har inte sett slutet på dess härjningar i den reala ekonomin. Man kan naturligtvis aldrig utesluta att det behöver göras mer. Hur det kommer att se ut eller när någon sådan sak eventuellt skulle komma kan jag dock inte berätta i dag. Det är någonting man får jobba med i takt med att prognoserna kommer in.

EU:s förhandlingar med Ryssland om ett partnerskapsavtal

Anf. 66 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Efter kriget mellan Georgien och Ryssland i augusti i år avbröt EU sina förhandlingar om ett nytt partnerskapsavtal med Ryssland. Sverige och utrikesminister Carl Bildt var väldigt aktiva i denna markering mot Ryssland. Det var nog inte bara jag som blev förvånad när vi fick veta att EU nu har beslutat att återuppta förhandlingar med Ryssland trots att Ryssland inte har infriat sin del av överenskommelsen när det gäller fredsavtalet, det vill säga att dra tillbaka alla trupper från georgiskt territorium.

Min fråga är: Vad är det som har gjort att Sverige och utrikesminister Carl Bildt har ändrat sin inställning och gått med på att EU ska återuppta förhandlingarna med Ryssland?

Anf. 67 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Vi inställde det möte i de då inledda förhandlingarna om ett partnerskapsavtal med Ryssland som var planerat för att lägga en ökad politisk press på Ryssland. Den politiska pressen lägger vi på Ryssland i en lång rad andra hänseenden som måhända är mer effektiva än så.

Vi har för närvarande en mer omfattande politisk dialog med Ryssland än med något annat land i världen, skulle jag vilja säga. Denna politiska dialog är huvudsakligen koncentrerad kring just kravet att de fullt ut ska respektera avtalet från den 12 augusti. Det har de ännu icke gjort, och det upprepar vi.

Däremot innebär detta inte att vi avbryter alla förhandlingskontakter med Ryssland i olika frågor. De fortsätter när det gäller WTO-förhandlingarna, PCA-förhandlingarna och åtskilliga andra förhandlingar. Men de politiska samtalen, som är det viktiga i det här sammanhanget, domineras, och kommer att fortsätta att domineras, av den georgiska krisen. Det gäller också det toppmöte mellan Europeiska unionen och Ryssland som kommer att äga rum i Nice i södra Frankrike i morgon. Jag kan försäkra att denna fråga kommer att dominera diskussionen där.

Anf. 68 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag tror i och för sig att Ryssland kommer att uppfatta att det är *business as usual* när EU nu börjar prata med Ryssland igen. De kommer förmodligen inte att känna samma press att dra bort alla trupper från georgiskt territorium.

Sverige är ordförandeland i Europarådet och Carl Bildt är ordförande i Europarådets ministerkommitté, och så är det i 14 dagar till. Den 27 november ska vi lämna över till Spanien. Vilket medskick får Spanien när det gäller konflikten mellan Ryssland och Georgien i ett Europaråds-perspektiv?

Anf. 69 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Det är ett rätt omfattande medskick. Låt mig först bara säga att det inte är så att vi börjar tala med Ryssland. Vi har talat med Ryssland hela tiden. Vi har haft mer samtal med Ryssland sedan Georgienkrisen än med USA eller andra länder över huvud taget. Jag har själv haft samtal med dem, och det gäller nästan alla andra utrikesministrar vi har. Vi har haft trojkaöverläggningar.

Sedan kan man gärna erkänna att den politiska dialogen har haft lite karaktären av skyttegravskrig. Det har inte förändrats så mycket. Den ryska positionen är rätt hård och rätt oförändrad. Det finns inga tecken som tyder på att de kommer att göra det de har lovat att göra.

Det är inget skäl för EU att ändra sin ståndpunkt. Vi kommer att fortsätta i de dialoger som följer. PCA-förhandlingarna är förhandlingar på tjänstemannanivå som är långsiktiga precis som många andra förhandlingar förut. Jag tror inte att man ska blanda ihop de två.

I Europarådet ger vi ett betydande medskick. Den spanske utrikesministern Miguel Moratinos var här för några dagar sedan, och vi gick igenom den agenda som vi överlämnar till Spanien när det gäller både Georgienkonflikten och det omfattande arbete som Europarådet gör i övrigt för både demokrati och mänskliga rättigheter, och inte minst den viktiga roll som Europadomstolen för mänskliga rättigheter spelar.

IT-infrastrukturen i Norrbotten

Anf. 70 HANNAH BERGSTEDT (s):

Herr talman! I ett län som Norrbotten, där en av utmaningarna är de stora avstånden, är det särskilt viktigt med en väl utbyggd IT-infrastruktur. Det ger möjlighet att erbjuda en likvärdig service inom skola, vård och omsorg. Det kan handla om allt från rätten till hemspråksundervisning till en effektiv medicinbedömning.

I dag saknar närmare en tredjedel av hushållen i landet tillgång till en god IT-infrastruktur, och det här duger inte. Därför vill jag ställa min fråga till infrastrukturministern: Vad avser regeringen att göra för att snabba på utbyggnaden av bredband?

Anf. 71 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Tack för frågan! Infrastruktursatsningar är väldigt avgörande för att skapa livskraftiga miljöer i hela landet, vägar likaväl som järnvägar och modern IT-infrastruktur. I dagsläget har regeringen två

utredningar på sitt bord som berör just IT-infrastruktur. Det är dels Bredband 2013 och utredningen om hur vi ska använda frekvensutrymmet. De två utredningarna arbetar nu regeringen med, just i syfte att hitta rätt åtgärder för att vi ska ha en bra infrastruktur i alla delar av landet.

Inte desto mindre tror jag att det också är avgörande att de åtgärder vi nu vidtar också skapar incitament för att marknaden också ska sköta utbyggnaden av IT-infrastruktur i alla delar av landet. Vi har därmed stora förhoppningar om att marknaden också sköter sitt ansvar här.

Anf. 72 HANNAH BERGSTEDT (s):

Herr talman! Jag lade märke till i propositionen att regeringen har lagt ned lite nya pengar på det här där man tidigare har fryst sina satsningar. Men jag tycker att det i någon mån liknar regeringens övriga politik. Man tar lite grann, och sedan kastar man in en 50-lapp och kallar det för storsatsningar.

Av budgetpropositionen kan man också utläsa, precis som ministern säger, att det är marknaden som ska se till att bredbandet byggs ut i hela landet. Det jag frågar mig är då om regeringen anser att det är marknadens uppgift att se till att grunden för likvärdig samhällsservice finns för dem som bor i Norrbotten.

Anf. 73 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Regeringen är mycket angelägen om de infrastruktur-satsningar som vi gör vad gäller alla former av kommunikation och att de just kommer alla delar av landet till del, inte minst Norrbotten. Det framgår mycket tydligt av budgetpropositionen.

Inte desto mindre finns det naturligtvis ett ansvar hos marknaden att i infrastruktursatsningar – det är också mycket viktigt – möta sin marknad på ett mycket offensivt sätt. Därtill har vi två utredningar som analyserar vikten av detta och hur och när staten ska vara en part i detta för att skapa fullständig infrastruktur så att alla företag och de flesta hushåll runt om i landet ska kunna ha en bra och tillgänglig infrastruktur. Jag tror att det är en förutsättning för att fullfölja det som regeringen är så noga med, att skapa livskraftiga miljöer för företagande och för människor i alla delar av landet.

Arbetsmarknaden i Stockholmsregionen

Anf. 74 YILMAZ KERIMO (s):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till näringsministern och vice statsministern om regeringen avser att göra något för att bemöta den snabbt försämrade arbetsmarknaden i Stockholmsregionen.

Den här regionen har normalt stark tillväxt och en bra arbetsmarknad, men nu vänder det snabbt nedåt. Företagskonkurserna ökade med hela 19 procent under oktober månad. Bara i Stockholms län ökade konkurserna med 53 procent jämfört med samma månad föregående år. Varslen ökar rekordsnabbt i Stockholm och närmar sig nu 3 000. Inom byggverksamhet, finanssektorn, data, postorderföretag och små företag – överallt ökar varsel och konkurser. Jag möter stor oro på de företag som jag är ute och

Prot. 2008/09:27
13 november

Frågestund

besöker. Byggsektorn är särskilt hårt drabbad, och här upprörs många över regeringens handlingsförlamning.

Den budget regeringen lade för några månader sedan är anpassad för en helt annan arbetsmarknadssituation och är nu helt överspelad av verkligheten. Jag förstår inte att regeringen kan sitta med armarna i kors i det här läget. Vad tänker näringsministern göra för att bemöta den hårda situationen i Stockholms län?

Anf. 75 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Tack för frågan! Regeringen vidtar mycket kraftfulla åtgärder för att möta den nedgång i konjunktur som drabbat Stockholms län och många andra delar av landet. Låt mig påminna om att vi i en närtidssatsning satsar 10 miljarder kronor på infrastruktur. En stor del av de här infrastruktursatsningarna kommer att komma Stockholms län till del. Det är väldigt bra att satsa på infrastruktur just i tider när lågkonjunkturer kommer, därför att då kan vi få efterfrågan på arbetskraft, och många av företagen kan också köpa maskiner och anställa människor.

Vi sänker arbetsgivaravgifterna med 1 procent och särskilt för ungdomar så att det blir 12 procent billigare att anställa. Vi sänker bolagskatten och expansionsfondsskatten. Vi ser till att satsa på yrkesutbildning så att vi kan möta de önskemål som finns från en hel del företag om yrkesutbildad arbetskraft. Vi satsar på forskning och innovation, och vi har vässat våra organisationer så att vi kan möta alla dem som blir arbetslösa med att få nya jobb, med att få utbildning, med att starta eget. Vi ska finnas där för dem som blir arbetslösa, och våra organisationer ska funka när det är skarpt läge.

Anf. 76 YILMAZ KERIMO (s):

Herr talman! Det är glädjande att höra att regeringen i alla fall tänker. Sedan får vi se när något händer. Det sker mycket snabbt, och snabba åtgärder behövs nu.

Jag kan bara konstatera att näringsministern och regeringen tyvärr inte tycks ta företagarnas och löntagarnas oro på allvar. Det är faktiskt inte bara vi i oppositionen som är oroad av regeringens passivitet. Även Stockholms handelskammare rekommenderar snabba insatser i form av rejäla satsningar bland annat på infrastruktur för att få i gång hjulen igen. Men även här står regeringen tomhänt. Vi har hört ord, men vi får se om resurserna kommer till de instanser som behöver dem.

Ni har dragit ned på arbetsmarknadsutbildningar, utbildningsmöjligheterna och komvux. De som nu kommer att drabbas har inte möjligheter. Inte heller Arbetsförmedlingen har möjlighet att hjälpa dessa människor.

Anf. 77 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Jag vet inte om man kan kalla det "tomhänt" att vi satsar 10 miljarder på infrastruktur utöver den planperiod som finns. 10 miljarder är väldigt mycket pengar. Det är den mest kraftfulla infrastruktursatsning som någonsin gjorts vid sidan av den ordinarie planperioden.

Detsamma gäller forskning och innovation. Vi satsar 15 miljarder kronor fram till 2012 med en nivåhöjning på 5 miljarder 2012. Vi har, precis som Sven Otto Littorin har sagt här tidigare, 1 ½ miljard kronor över inom arbetsmarknadspolitiken därför att vi har minskat arbetslösheten. De pengarna kan vi nu använda för att möta dem som behöver utbildning och dem som behöver insatser. Vi har precis fattat beslut om extra resurser till Almi, 2 miljarder kronor, och 5,2 miljarder till exportkrediter för att hjälpa företag som i dag inte får låna pengar på den ordinarie marknaden när de ska exportera eller expandera. Vi satsar på sänkta arbetsgivaravgifter och sänkta kostnader, inte minst för unga. Det blir 12 procent billigare från den 1 januari att anställa unga.

Om 32 miljarder, som det ligger i den här budgeten, är att vara tomhänt föreligger en missuppfattning om vad vi har för betydelse i ord. Men 32 miljarder är för mig väldigt mycket pengar. Och inte en enda krona är ännu använd av dessa.

Fallande oljepriser och Rysslands ekonomi

Anf. 78 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Den finansiella turbulensen går över hela världen. Jag har en fråga som berör Ryssland.

Oljepriset har fallit från som högst 147 dollar per fat till 50 dollar per fat. Jag skulle vilja fråga utrikesministern vilken bedömning han gör av detta. Det gäller dels hur det påverkar den svenska exporten, för vi måste ha några som kan köpa våra varor, dels och framför allt hur detta påverkar Rysslands ekonomi och därmed även Östersjöprojektet.

Anf. 79 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Just oljepriser är en av mina bästa grenar, så jag tar mig gärna an frågeställningen.

Det är alldeles uppenbart att det för Ryssland är bättre om oljepriset är 140 dollar per fat än 50 dollar per fat. Det är *to state the obvious*. Vilken inverkan detta får överlåter jag till dem som kanske är något mer sakkunniga än jag att bedöma. Det Gunnar Andrén är inne på gäller lönsamheten för olika pipelineprojekt, som ju mer är beroende av gaspriset. Gaspriset är dock med viss tidsfördröjning relaterat till oljepriset.

Jag kan inte säga så mycket mer om detta än vad som är rätt uppenbart, nämligen att vi befinner oss i en situation där man på ett eller annat sätt åter kommer att behöva titta på åtskilliga investeringsprojekt, också inom energisektorn, som är mycket kapitalkrävande. I de olika energiföretagen sker löpande en sådan prövning, och jag noterar att Internationella Energiagenturen i sin världsprognos, som offentliggjordes i går, uttalar en mycket stark oro för den neddragning av investeringsaktiviteten som just nu sker inom energisektorn i världen. Den är orsakad av den finansiella krisen, och det riskerar att förvärra energisituationen längre fram.

Mer än så ankommer det icke på en fattig utrikesminister att uttala sig om.

Anf. 80 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Det kan jag förstå, men min fråga var ställd mot bakgrund av att vi måste öka efterfrågan i hela världen på bland annat svenska produkter. Då är det skiftande oljepriset, Carl Bildts specialitet, en mycket viktig faktor för att vi runt om i världen ska få i gång efterfrågan på Volvos hjullastare och vad det nu kan vara.

Vi har hört om många ställen, Arvika och andra platser, där man, med all rätt, är mycket bekymrad över den vikande efterfrågan på våra produkter. Ytterst handlar det nämligen om hur vi ska få mer fart på ekonomin runt om i världen.

Anf. 81 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Man måste se på detta från olika utgångspunkter. Det är som Gunnar Andrén säger att om vi har fallande energipriser är det inte negativt för ekonomierna. Tvärtom skulle det vara positivt för ekonomierna. Det gäller i synnerhet efterfrågan från fordonsindustrin där det även finns andra problem. Det har också att göra med världshandeln som ju är beroende av att transportkostnaderna inte blir alldeles orimliga.

Mot detta ska ställas andra målsättningar som vi har, till exempel när det gäller klimat- och miljöpolitiken, där vi i någon utsträckning är beroende av att vi får en sådan prissättning på framför allt fossila bränslen att det gynnar övergången till andra bränslen. Nu hoppas vi att vi ska ha en svensk fordonsindustri som gör en relativt snabb omställning till fordon och bränslen som är mer förenliga med våra långsiktiga klimatkrav.

Kortsiktigt är det ingen tvekan om att fallande energipriser är bra för en nation som är mer energiimporterande än energiexporterande, såsom Sverige. Långsiktigt handlar det om en omställning av vårt transportsystem som gör att vi kan förena både våra ekonomiska och våra miljömässiga krav.

Det ökande antalet varsel

Anf. 82 TOMAS ENEROTH (s):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till arbetsmarknadsminister Litterin.

Inte på 15 år har vi haft så många varsel under en månad som nu. Senast det hände var väl när vi hade en borgerlig regering. I mitt hemlän Kronoberg tror jag att det var ungefär 700 personer som varslades under oktober månad. Det kan jämföras med de 27 som varslades året innan under samma period. Det innebär att det i lilla Kronobergs län nu varslats ungefär 1 600 personer.

Därtill ska vi komma ihåg att vi har många som går direkt ut i arbetslöshet – även om regeringen i stor utsträckning talar om att det bara är fråga om varsel och att vi ännu inte sett effekterna av varslen. Det gäller bemanningsanställda, visstidsanställda och också direkta konkurser, såsom Trivselhus och båtindustrin i Ryd. Arbetslösheten ökar, och den kommer under mandatperioden att öka så mycket att den blir större än när regeringen tillträdde. Dessutom går dessa människor ut till den lägsta a-kasseersättningen i mannaminne. Knappt 50 procent av lönen är vad de får räkna med.

Vi har en budget som är överspelad och där regeringens största satsning snarast är sänkt skatt för dem som redan har ett arbete. Allvarligt talat, är det verkligen statsrådets uppfattning att den budgetprognos som alla andra dömt ut fortfarande är den som regeringen ska anpassa sin politik efter?

Prot. 2008/09:27

13 november

Frågestund

Anf. 83 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Låt mig konstatera att situationen för de enskilda som berörs naturligtvis är oerhört allvarlig. Problemet med de många varslen är att de enskilda som berörs knappt vet om de berörs eller inte. I dag vet vi nämligen volymerna, men det är också nu man förhandlar om turordningskretsar och turordningslistor. Det gör att många som så småningom kanske inte kommer att bli uppsagda just nu är nervösa.

Det första man kan säga är att det är tur att vi lyckats så bra med vår politik som vi gjort, att 180 000 personer lämnat utanförskapet och kommit in och tillbaka på arbetsmarknaden. Det gör att vi nu står i ett mycket bättre läge än någonsin tidigare. Aldrig tidigare har så många arbetat på svensk arbetsmarknad som nu. Vi fick i dag på förmiddagen uppgifter från AKU som visar att arbetslösheten inte ökat ännu. Det gör att vi står redo att göra just den typ av hjälpinsatser som behövs för att de enskilda som så småningom får besked om att de blir uppsagda ska veta vad som gäller, att vi står beredda, att vi gör allt vi kan för att de ska komma tillbaka i nytt arbete.

Anf. 84 TOMAS ENEROTH (s):

Herr talman! Jag är förvånad och besviken över att arbetsmarknadsministern fortfarande säger att det bara är varsel. Det är inte bara varsel. Människor blir arbetslösa, och en stor del av de ineliggande varslen kommer att leda till att människor blir uppsagda. Trots det skjuter regeringen inte till några nya resurser, utan bygger hela sin politik på bedömningar som gjordes i juli eller augusti. Alla andra dömer ut regeringens prognoser i budgetpropositionen utom regeringen själv.

Jag tror att Sven Otto Littorin i någon debatt häromdagen sade att nu är det slut med det här, och då menade han arbetsmarknadspolitiken och en a-kassa värd namnet. Jag tycker att det nu får vara slut med en regering som blundar för det som sker i verkligheten. Nu får det vara slut med en regering som inte inser att a-kassan är viktig för människor som går ut i arbetslöshet.

Återigen: Avser statsrådet verkligen inte att skjuta till några extra resurser med anledning av den utveckling vi nu ser på arbetsmarknaden? (Applåder)

Anf. 85 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m):

Herr talman! Jag kan bara beklaga att Tomas Eneroth tydligen inte var med på varseldebatten i går när vi belyste den här frågan under en timme och en kvart.

32 miljarder i budgeten är nya resurser. Vi har den näst mest expansiva budgeten i hela Europa. I den ingår precis de saker som i en lågkonjunktur är extra viktiga för att se till att skapa förutsättningar för nya jobb – infrastruktursatser, som nämndes tidigare, satsningar på utbildning,

forskning och utveckling och annat som behövs just för att skapa förutsättningar för nya jobb.

Inte bara varsel, sade Tomas Eneroth. Nej, det är det naturligtvis inte, men arbetskraftsundersökningen som publicerades i dag visar att arbetslösheten än så länge inte har ökat. Den kommer att öka, det är helt riktigt, och därför är det viktigt och bra att vi har 38 miljarder i Arbetsförmedlingens resurslåda. Vi har 1 ½ miljard redo just nu för att möta dem som blir uppsagda när varslen omsätts i uppsägningar, vilket kommer att ske på det nya året.

Ungas situation på bostadsmarknaden

Anf. 86 FREDRIK LUNDH (s):

Herr talman! Min fråga går till vice statsminister Maud Olofsson.

I dag larmar regeringens egen myndighet Boverket om ungas situation på bostadsmarknaden. Det är en mycket oroande och mörk bild som målas upp. Majoriteten av kommunerna i storstadsregionerna uppger att det råder bostadsbrist. De stora utförsäljningarna av allmännyttan har ökat bristen på hyresrätter. Bostadsbyggandet minskar markant, och minskningen förväntas fortsätta även under nästa år. Om man frågar de unga hur de ser på sin bostadssituation uppger de som saknar en egen bostad att de efterfrågar framför allt hyresrätter och ett eget kontrakt. Regeringens bostadspolitik går uppenbart stick i stäv med de ungas behov.

Min fråga till statsrådet är, herr talman: Vilket råd vill vice statsminister Maud Olofsson ge alla de unga som i dag efterfrågar eget hyreskontrakt och står utanför bostadsmarknaden?

Anf. 87 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Det populistiska svaret skulle vara att rösta på alliansregeringen så att vi får en bostadspolitik värd namnet, men nu ska jag försöka vara lite mer konkret än så.

Till att börja med handlar det om att vi just måste få en bostadspolitik värd namnet och öka byggandet. Hur ska vi få det? Jo, vi måste få en förbättrad konkurrens inom byggsektorn. Konkurrensverket har tittat på hur byggsektorn fungerar, och det är ett av de områden där Sverige inte står särskilt högt i rang utan vi behöver förbättra den konkurrensen. Det innebär också att vi måste få ett förändrat byggande som gör att det blir billigare att bo. Den industriella produktion som vi nu ser växa fram på byggmarknaden är mycket positiv, för det håller nere kostnaderna. Det i sin tur gör det möjligt för unga att flytta hemifrån och ha råd att bo i en egen bostad.

Sedan tror jag att vi har en del att lära från andra delar av världen om hur vi i större utsträckning får en marknad som fungerar också på det här området. Men jag håller med om att vi behöver både bostadsrätter och hyresrätter. Vi behöver både stora och små lägenheter, och vi behöver en förbättrad konkurrens så att vi får ned kostnaden för att hyra en lägenhet.

Anf. 88 FREDRIK LUNDH (s):

Herr talman! Om det är vice statsministerns svar får hon gärna vara populist för min del. För Boverket konstaterade också att andra- och tredjehandsmarknaden troligen kommer att fortsätta att vara omfattande åren framöver. Så länge som bristen kvarstår kommer många unga att vara hänvisade till att bo i andra hand.

Boverket säger också i dag i sin rapport att olagligheter som att ta ut överhyra och att hyra ut utan världens tillstånd även fortsättningsvis kommer att vara vanligt i storstadsregionerna. Det kommer också att bli mer omfattande när konkurrensen ökar.

De ungas situation på bostadsmarknaden kommer därmed att fortsätta att vara mycket osäker, långt ifrån önskemålet om ett eget kontrakt. Regeringen har dessutom spärrat på utvecklingen genom att ta bort stödet för nyproduktionen av hyresrätter, vilket fått bostadsbyggandet att rasa när vi jämför 2007 med 2006.

Därför vill jag upprepa min fråga: Vilket råd vill vice statsminister Maud Olofsson i dag ge en bostadslös ung människa i Stockholmsregionen?

Anf. 89 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Om mer subventioner och planeekonomi skulle vara svaret skulle det ha funnits ett överskott av lägenheter på marknaden, eftersom Socialdemokraterna ju har styrt Sverige i tolv år. Så är inte fallet. Det är de felaktiga ingångarna som har skadat marknaden.

Det visar också Konkurrensverket när de granskar bostadssektorn och byggsektorn. Vi behöver mer av konkurrens. Vi behöver mer av öppna gränser så att vi får en ökad konkurrens. Vi behöver mer av industriellt byggande så att vi får ned kostnaderna. I slutänden handlar det alltid om kunden. Det är klart att ungdomar har minst pengar att spendera på ett boende. Det gör att det är svårast för dem.

Men möjligheten att få en bostad är kopplad till möjligheten att få ett jobb. Det är därför som vi har inriktat vår jobbpolitik på att unga ska få jobb. Det är därför som det är alarmerande att Socialdemokraterna tänker införa en straffskatt på unga efter den 1 januari.

Vi sänker kostnaden för att anställa en ung. Det ökar möjligheterna för unga att få ett jobb och därmed också en bostad.

Anf. 90 TALMANNEN:

Därmed var dagens frågestund med regeringen avslutad. Vi tackar deltagande statsråd och ledamöter.

8 § (forts. från 6 §) Ändring i lagen om elcertifikat (forts. NU8)

Anf. 91 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Många pratar numera om klimatfrågan. Det påstås vara den stora utmaningen som regeringscheferna brottas med. Men har de verkligen förstått vad det handlar om?

Prot. 2008/09:27

13 november

Frågestund

*Ändring i lagen
om elcertifikat*

Vi har cirka åtta år på oss att vända båten om vi ska klara det så kallade tvågradersmålet. Och visst uttrycker sig statsministrar och presidenter som om de menar allvar med att de verkligen vill nå målet. Det kan man förstå, eftersom ett misslyckande att nå tvågradersmålet innebär att obrukbara markytor på grund av torka och erosion breder ut sig i en sådan omfattning att det blir svårt att upprätthålla fred och ordning i den knapphetens skugga som då blir en global realitet.

Jag brukar ställa mig frågan om ledarna verkligen har förstått varje gång vi behandlar konkreta politiska förslag där det skulle vara möjligt att skapa ett verktyg för att nå målet. När det är på väg att bli verkstad backar man nämligen nästan alltid.

Näringsutskottets betänkande 8 är ett exempel på ett sådant tillfälle som liksom en hal ål glider oss ur händerna. Uppenbarligen har varken statsministern eller någon av partiledarna gett order om att här är klimatarbetet överordnat, eftersom hela betänkandet är så genomsyrat av ansträngningar att till varje pris slippa undan.

Hur nära avgrundens brant måste vi stå för att klara av att ta relevanta beslut? Det kan man undra, samtidigt som vi kan konstatera att åtta år är en väldigt kort tid. Så mycket närmare avgrundens brant kan vi knappast komma.

Jag menar att det är ett nederlag av stora mått när ett betänkande som detta inte innehåller mer av vikt. Som påpekas i båda reservationerna från Miljöpartiet måste en reformering av elcertifikaten ha omställning som huvudsakligt mål.

Alla tycks ha missat det centrala i IPCC:s budskap. Klimatfrågan är inte enbart en teknikfråga utan i främsta rummet en global demokrati- och solidaritetsfråga. Den fattiga delen av världen kommer inte att bromsa in sina försök att nå vår konsumtionsnivå förrän vi visar på allvar att vi är beredda att dra ned på vår belastning av jordens ekosystemtjänster.

Visst, vi är ett litet land, men vi kan inte gömma oss bakom det. Vi tillhör de rikaste, dessutom de kanske mest lyckligt lottade på jorden. Om inte vi kan gå före och visa att det går att avstå, att det går att utvecklas, att det går att bygga en hållbar framtid, hur ska då någon annan någonstans kunna gå före och ta den investeringsbördan som det innebär att visa på allt det som måste göras de närmaste åren?

Elcertifikaten behöver utvecklas. Det är vi överens om, men inte om hur. En möjlighet hade naturligtvis varit att utforma systemet så att den från kvotplikt undantagna elförbrukningen totalt sett hade minskat substantiellt. Det hade bidragit till att skynda på utvecklingen av mer förnybar el.

Men då väljer regeringen i stället, och även Socialdemokraterna, att krama den elintensiva industrin. Varför minska trycket på de företagen att effektivisera och utveckla sin produktionsteknik? Vi vet ju att sådant tryck egentligen bara gagnar företagen på den globala marknaden. Med vilken logik är konkurrenskraft viktigare än klimatarbetet?

Polen, Estland, Turkiet, Ungern, Kina och många andra länder som man kan räkna upp kommer inte att öka kraven på sina industrier om inte vi hos oss ökar trycket på våra. Man kan inte både äta kakan och ha den kvar. Vi kan inte förvänta oss att andra ska vidta åtgärder som minskar

deras konkurrensfördelar om inte vi är beredda att gå före och sätta samma tryck på vår industri.

Det är faktiskt bara med en rättvisare värld som vi kan undvika en global klimatkatastrof. Det är dags att börja inse det.

Elcertifikaten får inte heller utformas så att de bidrar till att utarma den biologiska mångfalden och förstöra de ekosystemtjänster som vi alla är beroende av. Frisk luft, rent vatten, produktiva jordar, skogar och vatten är sådant som vi inte klarar oss utan.

Att ny vattenkraft tilldelas elcertifikat är förödande, och det bidrar inte alls på något som helst sätt till en teknikutveckling. Effekten är i stället att ändliga resurser som levande produktiva vattendrag som till exempel Vojmån i Vilhelmina riskerar att förstöras för all framtid. Utan elcertifikat för ny vattenkraft skulle en sådan utbyggnad aldrig ha kommit på tal.

Den av regeringen föreslagna förändringen av hur man beräknar vilken produktion som kan komma i fråga för undantag från kvotplikten bygger på ett försök att skapa någon sorts rättvisa. Men är det en överordnad och viktig fråga? Borde inte motivet för en sådan omfördelning i stället vara att försöka bidra till klimatarbetet i ökad utsträckning?

Förändringen får konsekvenser, och det är inte självklart att alla är av godo. Ett exempel kan vara närodlat som efterfrågas av många konsumenter och som kan betyda väldigt mycket mindre transportarbete än den renodlat marknadsanpassade arbetsfördelning som på något sätt är helig.

Växthusodlande företag som enligt de nuvarande reglerna har kunnat begära undantag från kvotplikten kommer med de nya reglerna inte längre att kunna göra det. Detta innebär betydande fördyringar för den verksamheten, och sannolikt försvinner ett stort antal arbetstillfällen från landet.

Är det så att de nya beräkningsgrunderna för hur vi definierar elintensiv produktion återspeglar hur väl olika branscher lyckas med sin lobbyverksamhet, är det bara ett typiskt fall av könsdiskriminering på arbetsmarknaden eller finns det andra motiv? Har det varit regeringens mening med förslaget att slå ut vissa näringar till förmån för andra? Det är inte en oväsentlig fråga.

Herr talman! Riksdagen borde snarast besluta om ett fastprissystem, likt det i Tyskland, för teknikdrivande hållbar och förnybar energi. Vi borde undanta ny vattenkraft från certifikat och stegvis år för år minska möjligheten till undantag från kvotplikt. Riksdagen bör därför bifalla de två reservationerna från Miljöpartiet men för tids vinnande yrkar jag enbart bifall till reservation 1.

Det är positivt att utskottet föreslår ett tillkännagivande om en samlad granskning av effekterna av alla styrmedel på energiområdet. Men det viktiga är hur man sedan använder kunskapen från en sådan granskning. Då får man inte glömma bort att huvudsyftet måste vara att nya förändringar stimulerar en omställning till klimatvänlig och hållbar energiproduktion så snabbt som möjligt.

För övrigt, herr talman, anser jag att Banverket snarast möjligt ska bygga dubbelspåret mellan Falun och Borlänge.

Prot. 2008/09:27
13 november

*Ändring i lagen
om elcertifikat*

Anf. 92 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att be om ursäkt för att jag inte hann hit till kammaren när Alf Eriksson som fick tala före frågestunden påbörjade sitt anförande. Vi var nog många som inte var tillräckligt snabba i fötterna för att hinna hit till dess. Men jag hann i alla fall höra en bit av det.

Vad vi ska ta ställning till här i dag handlar om en ändring av hur man definierar undantag från kvotplikt för elcertifikaten. Det är alltså inte elcertifikatssystemet som sådant eller vad pengarna används till utan hur man definierar vilka som har fått det undantag som har funnits hela tiden. Det lades för övrigt fast av den tidigare majoriteten där Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet utarbetade de tidigare reglerna.

Det är alltså en beställning från utskottet från den tiden som regeringen nu har återkommit med. Jag tycker att det är viktigt att vi har med oss det när vi funderar på varför denna fråga behandlas separat – jo, därför att utskottet och sedan kammaren under den tidigare majoritetens tid har sagt att man vill ha den här förändringen gjord.

Det handlar inte om att ta ställning till storleken på undantagen i sig, utan beställningen var att det skulle vara samma omfattning på undantagen el men att det skulle vara ett enklare system som är mer förutsägbart för företagen.

Med det som kommer här definierar man inte undantaget på elintensitet i förhållande till försäljningsvärdet på de färdiga produkterna, som ju kan variera ganska mycket beroende på insatsråvarornas prisfluktuationer som kan vara väldigt stora, utan i stället på förädlingsvärdet som är ett mer konstant mått på verksamheten i företaget som sådant.

Man kommer också att kunna få undantag om man redan är definierad som elintensiv enligt lagen om skatt på energi. Då får man göra undantag med samma mängd el som man får enligt den lagen.

Det här ger mer förutsägbara spelregler för de företag det gäller. Låt mig säga som så: Var man än drar den här gränsen, hur snävt eller hur brett undantaget är, kommer det alltid att finnas företag och verksamheter som hamnar precis innanför och andra företag och verksamheter som hamnar precis utanför. Det spelar absolut ingen roll var vi drar gränsen; den diskussionen kommer ändå att uppstå.

Därför är det väldigt viktigt att det inte går till på det viset att det är de som har de skickligaste lobbyisterna som får hamna på insidan medan de som har något mindre skickliga lobbyister hamnar på utsidan. Det måste vara en relevant och objektiv bedömning.

Det är också därför vi från majoritetens sida har sagt att självklart ska förändringen i sig utvärderas om den är praktisk och bra, men det kan ske först vid en senare tidpunkt. Däremot vill vi ha en samlad analys av hur de olika styrmedlen påverkar den konkurrensutsatta elintensiva industrin, för elcertifikat och undantag från den kvotplikten är bara en begränsad del av den påverkan på företagets villkor som de här frågorna har.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Samtidigt kan man när det gäller de långsiktiga spelreglerna fråga sig vilka besked oppositionen tycker att de lämnar med tanke på att de enbart

i den begränsade frågan om hur man ska definiera undantagen har tre vitt skilda ståndpunkter.

Prot. 2008/09:27
13 november

Anf. 93 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tänkte komma in där Karin Pilsäter slutade – om de långsiktiga spelreglerna. Det är klart att det är ganska enkelt att försöka komma ifrån frågan genom att skylla på oppositionen. Men nu tycker jag – och jag tror att de allra flesta gör det, utom regeringen själv – att regeringen med alla sina utredningsresurser har ett speciellt ansvar när det gäller att leverera framtida uppfattningar.

Vi har hört under i stort sett hela den här mandatperioden att regeringen vill inbjuda till diskussioner och förhandlingar om en långsiktig energipolitik. Men vi har fortfarande inte sett någonting.

Vi behandlar här elcertifikaten. Vi försökte på ett hovsamt sätt få in den frågan så att regeringen skulle ha möjlighet att leverera en utvidgning av elcertifikaten till de framtida kraven i tid så att vi skulle kunna få behandla dem under hösten eller i alla fall under vintern. Men den frågan fick vi inte behandla. Den är skjuten på framtiden av majoriteten i utskottet.

Samtidigt pågår det lite runt om i landet rundabordssamtal, till exempel i Malmö, och alla ställer de krav på en blocköverskridande överenskommelse om den framtida energipolitiken efter 2010.

När, Karin Pilsäter, blir det någon diskussion, och när kommer propositionen?

Anf. 94 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Jag förstår att Alf Eriksson gärna vill föra en allmän energipolitisk debatt här, men det är faktiskt inte ämnet för dagen.

Regeringen har levererat det av riksdagen beställda förslaget till en ändring i lagen om elcertifikat och hur man ska definiera undantag från kvotplikten. Just att man har dessa utredningsresurser var väl en av orsakerna till att utskottet och sedan riksdagen den gången det begav sig 2006 beslutade att man skulle begära detta av regeringen.

Jag kan bara konstatera att alla de andra frågorna inte har med det här att göra. Det är väl rimligt att man först fastställer vilket mål för förnybar energi man vill ha, vilka tidsplaner och så vidare. Sedan arbetar man vidare med vilken roll elcertifikatssystemet ska ha i detta och vilka andra styrmedel och regleringar man ska använda för att uppnå de målsättningar man slår fast.

Alf Eriksson är säkert väl medveten om att det inte är jag som kallar till de energipolitiska överläggningar som ska hållas. Jag kan därför naturligtvis inte ange något datum för när det kommer att komma en sådan inbjudan. Men det är klart och tydligt utsatt i budgetpropositionen att så ska ske. Vi kommer att ha många tillfällen att diskutera de övergripande energipolitiska frågorna.

Anf. 95 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Jag trodde kanske att vi skulle kunna föra en dialog om de här frågorna eftersom de är så avgörande för investeringsviljan när det gäller förnybar energi. Elcertifikaten, som det här betänkandet handlar

*Ändring i lagen
om elcertifikat*

Prot. 2008/09:27
13 november

om, har en väldigt väsentlig roll i den framtidsbedömning som marknaden ska göra innan man fattar sina investeringsbeslut.

Det finns väl ingen som anser att vi ska minska andelen förnybar energi. Jag har i alla fall inte hört någon sådan uppfattning från regeringsmajoritetens sida. Det borde också vara i majoritetens intresse att få systemet med elcertifikat klart så att det harmoniserar med de framtida krav som behöver ställas. Jag trodde att vi skulle kunna diskutera det och att vi skulle kunna få något besked till marknaden om vad som ska gälla framöver.

Jag trodde att Karin Pilsäter som ordförande i utskottet kanske hade lite kontakter på andra sidan vattnet, men om vi nu inte kan få något besked om när en sådan här inbjudan kan komma måste det ändå ha förts en dialog om när propositionen på klimat- och energiområdet väntas. Den är också utlovad under en nära framtid. Hur nära är det?

Anf. 96 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Det står i propositionsförteckningen som jag tyvärr inte har med mig i talarstolen, och jag kommer inte ihåg exakt vilket datum som står där. Men det kan Alf Eriksson slå upp väldigt enkelt efter den här diskussionen.

Det här betänkandet handlar om undantag från kvotplikten. Det ni socialdemokrater vill är att utvidga undantaget. Det skapar varken stabila spelregler för de företag som kan hoppas på att komma in under undantaget eller för dem som inte kan hoppas på det. Ju större undantaget blir desto dyrare blir det naturligtvis för de företag som inte är undantagna. Det skapar ju inte stabila spelregler över huvudet taget.

När det gäller utvidgningen av undantaget delar dessutom era samarbetspartier – hur man nu ska definiera dem, det verkar vara lite oklart vilken relation ni har till resten av oppositionen – inte alls er uppfattning i den här frågan. Vad är det för besked till en marknad om långsiktiga spelregler?

Jag tycker att vi i dag kan nöja oss med att konstatera att regeringen har gjort precis det som riksdagen har begärt av den, nämligen kommit tillbaka efter utredande med ett förslag om hur man ska definiera de här undantagen på ett mer förutsägbart och stabilt sätt än tidigare. Det kan börja gälla den 1 januari. Då har företagen de beskedet.

Anf. 97 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslagen i näringsutskottets betänkande och avstyrker därmed Socialdemokraternas respektive Miljöpartiets motioner.

Den svenska, internationellt konkurrensutsatta, elintensiva industrin ska värnas. Därför finns det undantag från kvotplikten på el för vissa elintensiva företag i lagen om elcertifikat. Förutsägbarhet är en viktig framgångsfaktor för våra svenska företag, som också Karin Pilsäter framhäver. Vi måste ständigt arbeta för att skapa bästa möjliga förutsättningar. Därför lägger vi i dag fram ett förslag om ändringar i lagen om elcertifikat.

I lagen om elcertifikat finns en definition på elintensiva företag som ska fritas från kvotplikten. Syftet med undantagen från kvotplikten är att värna våra svenska elintensiva företag som verkar på den internationella, konkurrensutsatta marknaden. I den lag som finns nu definieras elinten-

siva företag utifrån antalet megawattimmar i förhållande till försäljningsvärdet.

Det som har uppfattats som problematiskt med den nuvarande lagstiftningen är att försäljningsvärdet är beroende av priserna på råmaterial och därför mycket svåra att förutse. För att komma till rätta med denna oförutsägbarhet har vi nu tagit fram ett alternativt sätt att mäta elintensiteten. Det förslag till ny definition av elintensiva företag som nu föreligger bygger på mängden använd el i förhållande till förädlingsvärdet i stället för som för närvarande i förhållande till försäljningsvärdet. Förädlingsvärdet definieras i det nya lagförslaget som skillnaden mellan den elintensiva industrins sammanlagda omsättning och sammanlagda inköp.

Herr talman! Det vi uppnår med denna lagändring är att röja undan den oförutsägbarhet som det medför att basera definitionen på världens råvarupriser, som de facto blir resultatet när försäljningsvärdet är utgångspunkten. Vi kan då på ett mer ändamålsenligt sätt peka ut den grupp av elintensiva industrier som kan få undanta el vid beräkningen av kvotplikten.

För att minska administrationen presenteras också ett förslag om att deklarationsskyldigheten till tillsynsmyndigheten tas bort från de elintensiva industrier som bara använder el som undantas vid beräkning av kvotplikt.

Enligt den nya definitionen är ett elintensivt företag en industri som registreras för en elintensitet som i genomsnitt är minst 190 megawattimmar per miljon kronor av förädlingsvärdet. Utöver de industrier som uppfyller kraven på använd energi per miljoner kronor i förädlingsvärde får också el som används för ändamål som har fullständiga avdrag för energiskatt fritas från kvotplikten.

Konsekvensen av lagändringen är, som tidigare nämnts, att bättre förutsägbarhet skapas och att nya gränsdragningar till vilken industri som hamnar inom definitionen uppstår. I förhållande till den nuvarande lagstiftningen kommer den nya gränsdragningen att medföra att färre företag hamnar i den grupp som fritas från kvotplikten. Orsaken till att en något snävare gränsdragning görs är att undgå att en större mängd el än tidigare fritas från kvotplikten, något som skulle kunna påverka hela systemet med elcertifikat.

Det har varit ett uttalat önskemål från regeringens sida att regeländringen ska påverka elcertifikatssystemet så lite som möjligt. En större mängd el som fritas från kvotplikten skulle medföra en minskad andel el som blir kvar inom elcertifikatssystemet och därmed en oönskad ökning av priserna på elkvoter, något som jag inte heller tror att Socialdemokraterna skulle vilja se. Energimyndigheten, som har gjort utredningen, har utifrån detta bedömt att andelen undantagen el bör uppgå till max 39–40 terawattimmar.

Det har framförts en viss oro för hur den nya gränsdragningen kommer att påverka den svenska elintensiva exportindustrin. Självklart kan gränsdragningar alltid diskuteras. Men den gränsdragning som har gjorts här är gjord utifrån riktlinjerna att andelen undantagen el skulle påverka elcertifikatet så lite som möjligt. Vi måste ha en balans mellan miljöfrågor och näringsliv. Miljöpartiet vill ha bort undantagen helt, något som skulle få ödesdigra konsekvenser för vår svenska industri, medan Social-

demokraterna vill utöka kvoterna, något som inte är önskvärt utifrån ett miljöperspektiv.

Självklart är också utskottet angeläget om att konsekvenserna följs upp. Men utskottet ser att konsekvenserna är beroende av så mycket mer än just fritagning eller inte fritagning från kvotplikten. Vi kan inte begränsa den frågan till detta. Vi måste också titta på andra styrmedel, som till exempel energibeskattnings och utsläppsstrategier.

Anf. 98 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Vad jag förstår är detta Cecilie Tenfjord-Toftbys första kammardebatt. Jag hälsar dig välkommen.

(CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m): Tack så mycket.)

Det ska bli spännande. Vi har en hel del tid kvar på den här mandatperioden, så det blir säkert en hel del debatter.

Jag har en undran. Hur resonerar ni från majoritetens sida när det gäller den uppvaktning som vi fick från Jernkontoret? De pekade på problemen för stålindustrin. Vad jag förstår av uppvaktningen – och det har vi inte heller tagit upp i vårt förslag – ska vi gå utanför den ram man räknade med finns. Vi ligger innanför även om man skulle ta hänsyn till stålindustrins behov. Hur har ni resonerat i den frågan? Tycker ni inte att det är angeläget att vi får bra besked till den industri som bearbetar våra råvaror så att även de ser en framtidstro i Sverige?

Anf. 99 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik:

Herr talman! Gränsdragningar är alltid svåra, Alf Eriksson. Visst har vi lyssnat på de åsikter som har framkommit.

Nu måste du komma ihåg att vi fick höra åsikter från en bransch. Hade vi dragit gränserna på ett annat sätt hade andra branscher kommit och uppvaktat oss.

Vi har i våra avvägningar tagit hänsyn till just önskemålet om att påverka elcertifikatssystemet så lite som möjligt. Som Karin Pilsäter sade kommer vi i ett senare skede att se över elcertifikatssystemet för att se hur det på bästa sätt ska gynna både den svenska industrin och miljön.

Du säger att ert förslag inte skulle ha påverkat andelen el som skulle finnas kvar inom elcertifikatssystemet. Det är er uppfattning. Energimyndigheten har en annan uppfattning. Det är Energimyndighetens uppfattning och inte Socialdemokraternas uppfattning som utskottet har valt att gå på.

Anf. 100 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Enligt de beräkningar som återfinns i propositionen finns ett utrymme på 42 terawattimmar för undantag. Med det tillägg som vi har kommer vi inte upp över de 42 terawattimmarna.

I det tillkännagivande som utskottet också gör breddas översynen. Vad jag förstår kommer inte den att levereras de närmaste veckorna så att den kan ligga till grund för den typen av bedömningar från industrins sida. När tror Cecilie att den breda översynen av styrmedel på klimat- och energisidan kan vara färdig så att vi kan ta ställning till den i riksdagen?

Anf. 101 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik:

Herr talman! Nu måste vi vänta på att industrierna kan anpassa sig till den nya föreslagna lagstiftningen innan vi kan göra en översyn av de totala konsekvenserna av samtliga energipolitiska styrmedel som finns på miljösidan. Jag kan tyvärr inte ge Alf något svar på den frågan i dag. Jag återkommer gärna till den vid den senare energidebatt som jag ser fram emot att vi ska ha.

Jag vill för övrigt påpeka att jag tycker att det är anmärkningsvärt att Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som säger att de efter nästa val vill regera tillsammans, står så långt från varandra i en fråga som i dag är så viktig för det svenska näringslivet och för miljöfrågan.

Anf. 102 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Dagens debatt handlar om elcertifikatssystemet. Jag vill påminna om att när systemet med elcertifikat infördes var det både debatterat och kritiserat. I dagsläget är det skönt att konstatera att det är accepterat. Det har en betydelse för omställningen i det svenska energisystemet. Det handlar givetvis om den del som handlar om elen.

Elcertifikatssystemet är en viktig drivkraft för att öka på produktionen av förnybar el i det svenska elsystemet. Man kan ibland av debatten tro att det inte händer något när det gäller investeringar. Det investeras kraftigt i förnybar energi runt om i Sverige. Det tror jag också att de som försöker ge bilden av att inget händer är väl medvetna om. Det är synd om vi försöker skapa en bild av verkligheten som faktiskt inte stämmer med den verklighet som finns runt om i våra bygder där investeringarna pågår för fullt.

Det är betydelsefullt att elcertifikatssystemet upplevs som och är stabilt. Det handlar om långsiktiga investeringar. Som investerare vill du veta att det inte finns en ryckighet eller att några nya nyckler från riksdagen ändrar förutsättningarna för investeringar som handlar om kanske 10–20 års avskrivningstid.

Därför är min grundinställning till elcertifikatssystemet att vi i princip inte ska göra några förändringar. Jag tror att vi är hyfsat överens om att elcertifikatssystemet är komplicerat. I komplicerade system krävs ibland finjusteringar. Men det gäller att vara försiktig med signalsystemet. Det här är en finjustering vi gör i undantagen från kvotplikten.

Debatten har i mycket präglats av gränsdragningsproblemen. Så fort man gör ett undantag har vi ett gränsdragningsproblem. Det är oppositionens förmån att säga att gränsen ska dras någon annanstans där den är bättre – lite ospecificerat var den ska dras någonstans.

Nu har vi satt ned foten och sagt att gränsen går här. Givetvis trillar någon på en sida man tycker är bra och någon annan trillar på en sida där man inte tycker att det är bra. Så blir det med en gränsdragning. De enda som inte har gränsdragningsproblem är Miljöpartiet, som ju säger att det inte ska vara några undantag. Såvitt jag förstår är socialdemokratin inte helt inne på det. De vill snarare ha fler undantag. Det är väl möjligt att den tänkta regeringskonstellationen också kommer att ha vissa gränsdragningsproblem vid undantag i kvotplikten.

Det är oerhört viktigt att elcertifikatssystemet uppfattas som stabilt och långsiktigt. Det är ett ansvar som jag tycker att majoriteten i utskottet har tagit. Vi sänder signalen till marknaden att det är ett långsiktigt och

stabilt system. Med det yrkar jag bifall till utskottets majoritetsförslag och avslag på reservationerna.

Prot. 2008/09:27
13 november

Anf. 103 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Jan Andersson började med att säga att det är bra att vi har ett system på plats med elcertifikat och att många har kritiserat det. Ja, det var det, men det var inte vi.

Debatten började kanske lite tidigt för oss alla, så alla hann inte hit. I mitt anförande berättade jag om att vi i stort är överens när det gäller utformningen av systemet, men det finns en skönhetsfläck för stålindustrin.

Det var inte den som jag tänkte ta upp nu, utan det var den fråga som Jan Andersson också berörde, att det nu investeras mycket i förnybar energi. Ja, just det – det är alldeles riktigt. Det beror på att vi satte det här systemet med elcertifikat i sjön 2003 och förändrade det delvis 2005 och 2006. Men vi riskerar att tappa tempo, eftersom de investeringsbeslut som nu ska fattas gäller framöver, efter det som nu byggs upp.

Det är där problemet ligger, att det är en osäkerhet på marknaden och att man inte vet vad som ska hända. Det är det som finns med i vårt särskilda yttrande till betänkandet. Vi vill att man ska snabba på det här för att få fram signalsystemet, så att det inte blir ett sådant här tidstapp.

Jag såg att växthusodlingen har problem med de här frågorna. Har Jan Andersson någon kommentar till växthusens problem? De säger sig också hamna mellan stolarna i det här systemet.

Anf. 104 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! När det gäller utvecklingen av den förnybara elenergin tycker jag att man försöker måla upp bilden av att inget händer. Siffrorna för 2007 visar att vi hade en ökning på 1 ½ terawattimme förnybar energi i systemet, om vi räknar bort förändringar i vattenkraften. En 2-procentig ökning tycker jag är en bra ökning. Då vet vi att väldigt många investeringar inte är igångsatta utan är på projekteringsstadiet och är på väg. Så visst händer det saker och ting på området förnybar energi.

Sedan frågar Alf Eriksson ännu en gång om det som finns utanför undantagen från kvotplikten. Jag kan läsa i betänkandet att Socialdemokraterna anser att ”regeringens förslag innehåller några mindre lyckade gränsdragningar”. Jag skulle vara väldigt intresserad av att höra Alf Erikssons förslag till lyckade gränsdragningar. Det är ju det som är oppositionens linje: någon annanstans, där det inte drabbar.

Jag tycker inte att det är en ansvarstagande linje att säga att man vill ha gränsen någon annanstans. Då får vi nästa uppvaktning. Alf Eriksson vet ju från regeringstiden att det är så det fungerar.

Var är de lyckade gränsdragningarna? Låt oss få höra några exempel på var gränserna ska gå!

Anf. 105 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! En 2-procentig ökning av investeringarna 2007 – ja visst; det var precis det jag syftade på. De är grundade på tidigare beslut. Man ska ta i beaktande att leveranstiden på ett vindkraftverk är uppe i fyra år. Det innebär att de beslut som ska verkställas om fyra år bör fattas

*Ändring i lagen
om elcertifikat*

i dag. Men det gör man inte, för man vet inte vilka spelregler som gäller. Det är det jag avser när jag säger att vi riskerar att få tapp i tiden.

När det gäller gränsdragningar har vi pekat på att om man räknar in hela förädlingskedjan när det gäller internationellt konkurrensutsatt industri skulle man hamna inom undantagsområdet för kvoterna, inom de 42 terawattimmarna. Då skulle vi ha en gränsdragning som vi anser skulle kunna fungera väl.

När det gäller växthusodlingen har vi inget annat förslag. Men eftersom ni sitter på alla utredningsresurser och alla informationskällor, i och med att ni har regeringsmakten, trodde jag att ni hade några signaler om hur vi ska klara det. Det här är lite allvarligt. De växthus som drabbas är utsatta för internationell konkurrens. Samtidigt vill vi ha närodlade livsmedel, och konsumenternas krav på närodlade livsmedel ökar.

Därför var min fråga om Jan Andersson kanske hade något förslag på hur vi skulle kunna underlätta för dessa att förändra sin energiproduktion från fossil till förnybar uppvärmningsmetod.

Anf. 106 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! När Alf Eriksson pratar om växthusnäringen pratar han om uppvärmning. Men det är ju framför allt den del av växthusnäringen som är beroende av belysning som berörs av det här. När det gäller uppvärmningen finns det mycket goda alternativ som inte styrs av elcertifikatssystemet. Låt oss inte ge oss in i den diskussionen.

Sedan kan jag bara peka på den väldigt skilda ingång som de två tänkta regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet har.

Socialdemokraterna skriver i betänkandet: "Enligt vår uppfattning är undantaget från kvotplikten avgörande för en fortsatt god konkurrenskraft i de företag som verkar på – – den internationella marknaden."

Miljöpartiet skriver å sin sida: "Att undanta den svenska elintensiva industrin från kvotplikten ligger inte i linje med detta; snarare borde detta undantag avskaffas."

Det där, mina vänner, är en väldigt stor skillnad i ingång till den svenska industrin och den konkurrenskraft som vi har i botten.

Anf. 107 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Centerpartiet har ingått i de energipolitiska uppgörelserna sedan 1975, 1991, 1997 och 2002 tillsammans med Socialdemokraterna. Min fråga handlar om huruvida de ingångna avtalen fortfarande gäller.

Vi fick under frågestunden tidigare i dag höra från Centerpartiets ordförande Maud Olofsson i egenskap av näringsminister att det inte längre är intressant huruvida produktionen ökar eller inte vid nybyggnation, utan det avgörande är miljöhänsynen i de enskilda projekten. Jag antar att Centerpartiets linje att 66 terawattimmar ett normalår skulle vara ett övre tak för vattenkraften i Sverige inte gäller numera. Det vore bra att få ett tydligt besked om det även i den här debatten.

Det är nämligen så att kvotpliktens betydelse för investeringsviljan i certifikatsberättigad teknik inte är oväsentlig. Det tycks som att debattörerna på regeringssidan menar att det bara skulle vara undantagen som är väsentliga, men det är faktiskt kvotplikten som sådan som avgör.

Visst har vi på oppositionssidan olika åsikter om undantagen. Däremot är vi överens om att man behöver öka trycket för att få en ökad investeringsvilja. Sedan systemet med elcertifikat infördes har vi haft en tillväxt på 2,1 terawattimmar per år i snitt. Vi hade hoppats att regeringen skulle våga fortsätta och fatta beslut som gör att den här takten ökar. Vi skulle behöva komma upp i en högre takt.

Tyvärr är det så att mixen inte är den bästa. Tyvärr är det så att en stor del ligger i vattenkraft, och vi ser med oro på att det fortsätter så. Ligger energiuppgörelsen fast när det gäller 66 terawattimmar el?

Anf. 108 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jan Lindholm säger att Miljöpartiet och Socialdemokraterna i princip är på samma linje. Det är ungefär som att säga att jag och min fästmo inte är överens om vårt bröllop för jag vill ha kyrkbröllop och hon vill slå upp förlovningen.

När det gäller kvotplikten och undantagen i kvotplikten, som vi diskuterar i dag, säger Socialdemokraterna: Vi vill ha mer undantag i kvotplikten. Miljöpartiet säger: Vi vill avskaffa den. Jag ser inte att det finns särskilt mycket likheter i den politiken.

När det gäller certifikaten och vattenkraften hade vi förra året, tror jag, eller möjligen året dessförinnan en diskussion i utskottet om den småskaliga vattenkraften skulle vara med i certifikatssystemet eller ej. Det var ett tydligt besked: Vi ändrar inte på regelverket om den småskaliga vattenkraften i certifikatssystemet.

Anf. 109 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Herr talman! Det är märkligt att Jan Andersson inte förstår skillnaden mellan att ha undantag i en volym eller i en annan volym. Det är ju inte enbart undantagen som är intressanta, utan frågan gäller från vad man gör undantag. Den stora skillnaden är alltså att det i oppositionen finns ett intresse av att driva på utvecklingen för ökad investering i alternativ, hållbar och framför allt teknikdrivande industri.

Från Miljöpartiets sida ser vi med oro att som certifikatssystemen är utformade i dag – det är tråkigt att man inte får något besked från Cern här – är 16 procent av den nytillkommande produktionen av förnybar energi inget som har med teknikdrift att göra över huvud taget. Det handlar om vattenkraft, där det redan finns en teknik som fungerar bra.

Vi behöver utforma certifikatssystemet så att det styr i riktning mot ny teknik och utveckling.

Här får vi inget svar på huruvida uppgörelsen ligger fast. Om den gjorde det vore det faktiskt möjligt att i större utsträckning flytta certifikatsdelen från vattenkraft över till vindkraft, solenergi, vågenergi och så vidare och på det sättet få en snabbare utveckling av ny teknik.

Jag måste säga att det här excellerandet när det gäller i vilken del man vill ha undantag egentligen är ganska barnsligt. Det är en sak som vi kan diskutera. Vi kommer naturligtvis att successivt trappa ned den, för det är enda sättet vi känner till att få en bra teknikutveckling även i den elintensiva industrin. Vi har ju den erfarenheten från andra industriområden.

Anf. 110 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tror inte att de som i dagsläget befinner sig på en konkurrensutsatt marknad tycker att det är en barnslig diskussion om var undantagen ligger. Det tror jag verkligen inte.

Om Jan Lindholm dessutom hade lyssnat på mitt anförande skulle han ha hört att jag sade att det är oerhört viktigt att vi har en stabilitet i elcertifikatssystemet. Stabilitet innebär i det här fallet att vi inte bollar runt med vilken typ av system vi har. I dagsläget har vi valt att inte ha ett *fill-in*-tariffsystem, för vi vill få ut så många kilowattimmar förnybar el som möjligt för varje krona som sätts in i systemet. Det har betydelse för miljön att vi har en förhållandevis snabb övergång, och då gäller det att få ut maximalt antal kilowattimmar förnybar energi per insatt krona.

För mig är en förnybar kilowattimme förnybar oavsett om den kommer från vindkraft, vågkraft eller någon annan energikälla. Förnybar el är förnybar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 november

SoU3 Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Punkt 4 (Diskriminering)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

255 för utskottet

32 för res. 1

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 s, 86 m, 22 c, 21 fp, 19 kd

För res. 1: 17 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 c, 7 fp, 5 kd, 5 v, 4 mp

Punkt 5 (Översättning till de nationella minoritetsspråken)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

255 för utskottet

32 för res. 2

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 s, 86 m, 22 c, 21 fp, 19 kd

För res. 2: 17 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 c, 7 fp, 5 kd, 5 v, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU11 Ändring i patientdatalagen (2008:355)

Kammaren biföll utskottets förslag.

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU5 Ändring av rambeslut om bekämpande av terrorism

Punkt 1 (Godkännande av utkast till rambeslut om ändring av rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

Votering:

255 för utskottet

32 för res. 1

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 107 s, 86 m, 22 c, 21 fp, 19 kd

För res. 1: 17 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 c, 7 fp, 5 kd, 5 v, 4 mp

Punkt 2 (Tryck- och yttrandefrihet)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

148 för utskottet

107 för res. 2

32 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2008/09:27

13 november

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 86 m, 22 c, 21 fp, 19 kd
För res. 2: 107 s
Avstod: 17 v, 15 mp
Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 c, 7 fp, 5 kd, 5 v, 4 mp

JuU7 Dataskyddsrambeslutet

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Vissa förändringar av dataskyddsrambeslutet)

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

147 för utskottet

139 för res.

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 85 m, 22 c, 21 fp, 19 kd

För res.: 107 s, 17 v, 15 mp

Frånvarande: 23 s, 12 m, 7 c, 7 fp, 5 kd, 5 v, 4 mp

NU8 Ändring i lagen om elcertifikat

Punkt 1 (Ändring i lagen om elcertifikat)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

272 för utskottet

15 för res. 1

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 86 m, 22 c, 21 fp, 19 kd, 17 v, 1 mp

För res. 1: 1 s, 14 mp

Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 c, 7 fp, 5 kd, 5 v, 4 mp

Esabelle Dingizian (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 2 (Omfattning av undantaget från kvotplikten)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

164 för utskottet

106 för res. 2

16 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 m, 22 c, 21 fp, 19 kd, 16 v

För res. 2: 106 s

Avstod: 1 v, 15 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 7 c, 7 fp, 5 kd, 5 v, 4 mp

Amineh Kakabaveh (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Prot. 2008/09:27

13 november

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § Ändrad sammansättning i Arbetsdomstolen i diskriminerings- tvister

*Ändrad sammansätt-
ning i Arbetsdomstolen
i diskrimineringstvister*

Föredrogs

arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU6

Ändrad sammansättning i Arbetsdomstolen i diskrimineringstvister
(prop. 2008/09:4).

Anf. 111 JOSEFIN BRINK (v):

Fru talman! Det förslag som arbetsmarknadsutskottet i dag ska debattera handlar om huruvida sammansättningen i Arbetsdomstolen ska ändras i mål som rör diskrimineringstvister så att de partsnominerade ledamöterna inte som i övriga mål är i majoritet.

Det skäl som regeringen anför för det här förslaget är att Arbetsdomstolens opartiskhet inte ska kunna sättas i fråga. Det är förstås viktigt. Frågan är bara på vilka grunder Arbetsdomstolens opartiskhet i diskrimineringsmål skulle kunna sättas i fråga. Regeringen kan nämligen inte visa att det i diskrimineringstvister i Arbetsdomstolen skulle ha varit ett annat utslag om partsledamöterna i stället hade varit i minoritet. Orsaken är helt enkelt att det inte förhåller sig på det sättet.

Den kritik som framförts mot Arbetsdomstolen bland annat från företrädare för de olika diskrimineringsombudsmännen och från borgerliga företrädare, nämligen att partsledamöterna på något sätt skulle gadda ihop sig i syfte att försvara sina avtal mot de människor som anser sig utsatta för diskriminering, har faktiskt inget stöd i verkligheten.

När LO granskade samtliga domar i diskrimineringsärenden i Arbetsdomstolen under åren 1991–2004 visade det sig att partsledamöterna inte i ett enda fall ensamma hade avgjort målet. När skiljaktiga meningar förekom var det i stället juristdomarna som i samtliga fall hade möjlighet att avgöra målet. Det betyder att utslaget inte hade blivit ett annat om parterna i stället hade varit i minoritet.

Flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig över förslaget ställer sig liksom Lagrådet helt frågande till på vilka grunder den här förändringen ska genomföras eftersom det helt saknas belägg för att den löser något reellt existerande problem.

Fru talman! Diskriminering i arbetslivet däremot är ett stort och allvarligt problem. Det krävs kraftfulla insatser för att bryta ned de strukturer som upprätthåller diskrimineringen. Men att undergräva de etablerade tvistlösningsmekanismerna i arbetslivet genom att lyfta ut och särbehandla tvister som rör just diskriminering kan knappast gynna ett mer effektivt bekämpande av diskrimineringen. Tvärtom – detta påpekar bland annat TCO i sitt remissyttrande – minskar faktiskt domstolens kompetens ju färre ledamöter som deltar i besluten.

Med tanke på att ärenden som rör diskriminering i arbetslivet inte sällan också rör tvister i enlighet med LAS, MBL eller internationella konventioner om arbetstagares rättigheter är de partsnominerade ledamöternas kompetens viktig att ha i domstolen just för att målen ska få en så korrekt bedömning som möjligt.

Regeringens förslag om att ändra på sammansättningen i Arbetsdomstolen är därför inte bara meningslöst utan riskerar faktiskt också att göra Arbetsdomstolens bedömningar sämre.

Därför yrkar jag avslag på utskottets förslag i betänkandet och bifall till Vänsterpartiets reservation.

Slutligen vill jag bara be fru talmannen och närvarande utskottsledamöter om ursäkt för att jag nu på grund av ett annat åtagande lämnar debatten. Jag hoppas att det fortsättningsvis blir en bra debatt.

Anf. 112 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 2 i betänkandet.

Regeringen föreslår i sin proposition att mål där den nya diskrimineringslagen är tillämplig ska avgöras av Arbetsdomstolen i en sammansättning med fem ledamöter, varav en för vardera arbetsgivar- och arbetstagsidan.

Jag välkomnar detta beslut och tycker att det är bra. Det är ett steg i rätt riktning. Jag skulle till och med kunna gå så långt att jag säger att man helt och hållet borde flytta de här diskrimineringsmålen från Arbetsdomstolen. Det säger jag inte därför att jag tycker att Arbetsdomstolen gör ett dåligt jobb – absolut inte! Det är väldigt viktigt att Arbetsdomstolen med den speciella lösning som vi i Sverige valt och som funnits väldigt länge fungerar och är viktig i de frågor som gäller där.

Vi i Miljöpartiet tycker att de invändningar som kommer från bland annat HomO och JämO är väldigt viktiga: att diskrimineringsmål i arbetslivet inte skiljer sig från diskrimineringsmål i andra fall. Därför bör de för tydlighetens skull och för att det ska bli en rättvis tillämpning av lagstiftningen bedömas på samma ställe, det vill säga i allmän domstol – detta i stället för att flytta alla diskrimineringsmål till Arbetsdomstolen, vilket helt enkelt inte är möjligt. Då är det bättre att ha alla mål på samma ställe – i allmän domstol.

JämO säger i tidningen Lag & Avtal från den 25 september: I diskrimineringsmål ska fokus ligga på diskrimineringen och inte på arbetsrättsliga aspekter.

Detta är väldigt viktigt. Samma invändning har HomO som menar att samtliga diskrimineringsmål bör handläggas av de allmänna domstolarna.

Jag ser alltså regeringens proposition som ett steg i rätt riktning. Det här var ju också föremål för den diskrimineringslagstiftning som börjar gälla den 1 januari nästa år.

I det här förslaget har Miljöpartiet dock inte i nuläget valt att gå riktigt så långt. Vi accepterar att det blir en sammansättning med fem ledamöter. Men vi anser att regeringen skulle ha sett till att i propositionen tillföra en skrivning om att en särskild ämbetsmannaledamot med erfarenhet av diskrimineringsfrågor borde tillföras just för att sätta fokus på att dessa mål inte är vanliga arbetsrättsliga tvister. Man behöver ha en särskild kunskap när det gäller diskrimineringslagstiftningen. Därför tycker vi att regeringen borde ha tillfört en skrivning om detta när man nu lägger fram sin proposition, som vi i Miljöpartiet, som sagt, ser som ett steg i rätt riktning. Dock har man alltså missat en viktig aspekt på det hela.

Med detta yrkar jag, som sagt, bifall till reservation 2.

Anf. 113 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Det betänkande som vi nu hanterar handlar, som sagts här, om sammansättningen i Arbetsdomstolen när det gäller diskrimineringsmål.

Bakgrunden är dock lite längre än så. När det gäller hela Arbetsdomstolen som konstruktion – detta sagt delvis mot bakgrund av Ulf Holms tidigare inlägg – har de fyra borgerliga partierna tillsammans med Miljöpartiet drivit linjen att lyfta över alla diskrimineringsmål från Arbetsdomstolen till civila domstolar.

Vi och, i det här fallet, Vänsterpartiet har på olika sätt motverkat detta därför att vi tror på den svenska modellen och står upp för den. Där är Arbetsdomstolen oerhört viktig för att skydda löntagare och för att ha ett effektivt system.

Vi var i minoritet även då vi regerade. Den utredning som då fanns – Diskrimineringskommittén, som jag för övrigt satt med i – fick ett tilläggsdirektiv för att hantera den här frågan.

Vi vet för övrigt att den borgerliga regeringen har ett annat uppsåt än det Miljöpartiet har när det gäller Arbetsdomstolen. Här finns också, precis som i den övriga politiken, en vilja att försvaga den svenska modellen. I detta ligger att lyfta bort intresseledamöterna, parterna, ur den här typen av tvister. Men det lägger vi åt sidan.

I Diskrimineringskommittén granskades den här typen av mål utifrån det Josefin Brink tog upp – om man kunde se att de parter som är i majoriteten i målen någon gång röstat för att skydda sina intressen. Vi gick vidare till EG-rätten och kollade där. Det har funnits liknande tvister i andra länder i Europa där det finns den här typen av domstolar. All den granskning som gjordes ledde till att vi kunde konstatera att det inte finns någonting som gjorde att man kunde ifrågasätta den legitimitet som domstolarna hade med den sammansättning som tidigare fanns eller något annat sådant. Det som däremot konstaterades var att intresseledamöterna tvärtom var en viktig resurs i den här typen av mål. Det finns en dom i EG-rätten om det.

Prot. 2008/09:27
13 november

Ändrad sammansättning i Arbetsdomstolen i diskrimineringsstvister

För oss socialdemokrater i kommittén var det viktigaste att behålla den här typen av mål i Arbetsdomstolen så att vi inte tar ett första litet steg i att försvaga Arbetsdomstolen och kanske till och med avveckla den, som varit en linje hos en del av de borgerliga partierna.

Vi gick med på en kompromiss och fick över Kristdemokraterna på den kompromissen och bestämde oss för att gå med på linjen att minska andelen intresseledamöter från fyra till två. Vi behöll fokus på det som vi socialdemokrater tycker är viktigt, att behålla Arbetsdomstolen och behålla där den typen av mål som diskrimineringsmålen är. Oftast är det så att diskriminering är en arbetsrättslig fråga också. Då är det viktigt att hålla samman allt i en och samma domstol.

Vi tyckte att det var en rimlig kompromiss, och därför följer vi upp den kompromissen i vårt ställningstagande och det särskilda yttrande som finns med i betänkandet. Därför väljer vi att i övrigt avstå i det här ärendet. Man följer inte riktigt hela vägen, kan vi tycka.

Diskrimineringskommittén kom också fram till att det var viktigt att se till att det fanns med någon som har särskild kompetens i diskrimineringsfrågor. Det finns inte med här. Vi har därför all sympati med Miljöpartiets ställningstagande, men vi väljer i det här fallet att stötta vårt särskilda yttrande och inte delta i beslutet.

Anf. 114 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Ärendet har en lång bakgrund. Luciano Astudillo tog upp en del kopplad till Arbetsdomstolen. Bakgrunden till själva förslaget är Diskrimineringskommittén som 2006 lämnade sitt slutbetänkande, *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning*. Den samlade diskrimineringslagen är redan beslutad och träder i kraft den 1 januari 2009. Kommittén föreslog dessutom att intresseledamöter inte skulle vara i majoritet i Arbetsdomstolen i diskrimineringsmål. Skälet till det var att det utifrån sett inte får finnas några tvivel om att Arbetsdomstolen är opartisk.

Det förslag vi debatterar i dag innebär att ett mål där ett yrkande helt eller delvis grundas på ett sådant förhållande som avses i den nya diskrimineringslagen ska avgöras av Arbetsdomstolen i en sammansättning med fem ledamöter, varav en för vardera, arbetsgivar- och arbetstagar-sidan. Om parterna i målet begär att Arbetsdomstolen ska ha en sammansättning med sju ledamöter ska dock en sådan sammansättning få användas. Vidare föreslås att domstolen vid hanteringen av diskrimineringsmål även ska vara domför i en sammansättning med tre lagfarna domare vid behandling av frågor om prövningstillstånd eller vid prövning av annat än arbetsrättsliga frågor som inte sker vid huvudförhandling. Dessa ändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

Många remissinstanser har yttrat sig. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Handikappombudsmannen och Sveriges Kommuner och Landsting tillstyrker förslaget. Sveriges advokatsamfund, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning och Jämställdhetsombudsmannen anser att domstolen helt ska bestå av lagfarna jurister för det fall målen ska handläggas i Arbetsdomstolen, medan Arbetsdomstolen och arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer avstyrker förslaget.

Fru talman! Med de diskussioner som funnits och med tanke på hur många som anger att de upplever sig diskriminerade i samhället och i arbetslivet är det viktigt att stärka arbetet för att komma åt problemet.

Det finns flera undersökningar på olika områden som visar på hur utbrett det är. Brottsförebyggande rådet visade i slutet av februari att människor med utländsk bakgrund diskrimineras genom hela rättskedjan. Antidiskrimineringsbyrån i Umeå gjorde en attitydundersökning med hjälp av SCB, vilken visar att nio av tio svenskar är medvetna om att diskriminering förekommer men att bara 14 procent anser att arbetet mot det räcker.

Arbetsmiljöverket visar i sin arbetsmiljörapport för 2007 att 14 procent av kvinnorna och 5 procent av männen någon gång under de senaste tolv månaderna har varit utsatta för sexuella trakasserier eller trakasserier på grund av kön.

Vad vill jag säga med dessa redovisningar? Ja, det är att diskriminering är mycket vanligt förekommande men att det inte leder till någon form av åtgärder, och det är ytterst få som i nästa steg når fram till Arbetsdomstolen. Det är främst Arbetsmiljöverkets undersökning som har direkt anknytning till Arbetsdomstolen och de fall som kommit dit. De andra två visar ändå på att attityder och förhållningssätt som genomsyrar vår vardag.

Arbetsdomstolen får in ca 400 mål per år. För 2007 var det 274 som stämades in till Arbetsdomstolen direkt och 115 som överklagades från tingsrätter. Av de 274 var det 2 procent som var tvister enligt jämställdhetslagen och 5 procent enligt lagar om diskriminering. Det innebär att det var en handfull åtal enligt jämställdhetslagen och drygt ett dussin enligt de andra diskrimineringslagarna. Det kan jämföras med att 14 procent av kvinnorna och 5 procent av männen under de senaste tolv månaderna varit utsatta för trakasserier.

Självklart är det inte bara partssammansättningen i Arbetsdomstolen som gör en avgörande differens, men det är ändå en viktig signal att visa att det är jurister som ska vara i majoritet. Reformen får självklart följas upp för att se om det blir fler fall som anmäls och som drivs längre än till de förhandlingar mellan parterna där de flesta anmälda fall avgörs i dag.

Skälet till ändringen anförs från regeringen och från oss i allianspartierna i utskottet i termer av att det utifrån sett inte får finnas några tvivel om att Arbetsdomstolen är opartisk. Att så få fall av diskrimineringsärenden anmäls, drivs vidare och slutligen kommer till domstol över huvud taget är för mig och för alliansen en oroande situation, speciellt som det i undersökningar anges vara ett mycket större problem.

Därför yrkar jag bifall till propositionen.

Anf. 115 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Med anledning av det som Annika Qarlssoon tog upp, antalet mål om diskriminering som går vidare, måste man ställa sig frågan: Varför fortsätter ni inte och tar hela steget ut och lägger över samtliga diskrimineringsärenden på allmän domstol? Det skulle ha varit det logiska, där man konsekvent skulle ha fått alla mål som rör diskrimineringsärenden behandlade på ett ställe. Med detta, fru talman, vill jag samtidigt passa på att säga att det är väldigt viktigt att vi behåller Arbetsdomstolen i dess egenskap av den domstol som ska handlägga arbetsrättsliga frågor. Så mycket jag vet är både arbetstagarsidan och arbetsgiversidan väldigt objektiva i sina bedömningar. Jag har inte kunskap för att kunna bedöma det, men jag har heller ingen anledning att tro att det skulle vara osant.

Diskrimineringsärenden är komplicerade. Därför har vi en partimotion om detta. Om regeringen inte orkar gå ända fram, vilket verkar konsigt med den argumentering som Annika Qarllsson har kunde man åtminstone se till att ha en särskild ämbetsmannaledamot med erfarenhet av diskrimineringsärenden just nu. Varför kan inte majoriteten tillstyrka detta?

Anf. 116 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Vi har i alliansens fyra olika partier haft lite olika uppfattning. Det är två partier som har drivit att vi inte skulle ha specialdomstolar över huvud taget. Men den gemensamma gången är att vi vill ha kvar dem och att vi ändrar sammansättning på det viset som föreslås i dag. Anledningen till att vi ändrar förslaget i enlighet med hur det ser ut i dag är att det fanns ett utredningsunderlag klart. Det gjorde att förslaget kunde genomföras här och nu.

Precis som Ulf Holm sade i sitt anförande var det från Centerpartiets sida ett steg i rätt riktning. Det var också ett steg som hela alliansen kände att man stod bakom och gemensamt kunde föra fram.

Precis som Luciano Astudillo sade tidigare har man även gjort överväganden i Europadomstolen för att se om det stämmer. Det finns också med i utredningen. Det visar sig att i de fall som har drivits vidare har någon form av partiskhet inte visat sig. Det är väldigt tydligt att varken regeringen eller alliansen säger att det har förekommit oegentligheter och att det är därför som vi gör det.

Jag tror att det kan finnas en risk att människor väljer att inte driva frågorna vidare bara på grund av att de upplever och känner sig felbehandlade. De frågor som eventuellt skulle kunna vara tveksamma drivs alltså inte vidare.

I utredningen exemplifierar man med ett par olika fall där det skulle kunna finnas sådant som arbetsmarknadens parter gemensamt är intresserade av att gå emot. Man har alltså inget faktiskt fall, utan man visar bara på exempel där det skulle kunna finnas ett gemensamt intresse från arbetsmarknadens parter. Då gäller det någonstans att göra det möjligt även för dessa fall att bli anmälda och komma fram.

Anf. 117 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag hoppas verkligen inte att regeringen kommer att lägga fram något förslag om att avskaffa specialdomstolarna. Det skulle vara hemskt om så skedde. Jag tror nämligen att AD med den kompetens som finns där är väldigt viktig när det gäller arbetsrättsliga frågor.

Samtidigt måste jag säga att det låter som om Annika Qarllsson tycker att Miljöpartiet har rätt, det vill säga att diskrimineringsfrågor ska samlas på ett ställe och att det inte ska finnas någon tvetydighet när det gäller att vissa fall ska tas upp i AD och vissa i allmän domstol. Det är bara ett konstaterande. Jag lär inte få svar på den frågan.

Anf. 118 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Ulf Holm får svar fast han inte ber om det.

Nej, jag tycker inte det, så länge vi har kvar Arbetsdomstolen som har ansvaret för arbetsmarknadsfrågorna. Väldigt många gånger visar man att det sällan är rena diskrimineringsmål utan att de oftast är kopplade till

flera andra saker som rör arbetsmarknaden. Jag kan lugna både Ulf Holm och de andra med att det inte finns en majoritet för att ta bort specialdomstolarna och att regeringen inte tänker lägga fram ett sådant förslag. De kommer att finnas kvar, och diskrimineringsmålen som rör arbetsmarknaden tycker vi ska vara kvar i Arbetsdomstolen, annars hade vi lagt fram ett annat förslag på riksdagens bord.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 november.)

Prot. 2008/09:27
13 november

Ändrad sammansättning i Arbetsdomstolen i diskrimineringsstvister

12 § Förbud mot utsläppande på marknaden av päls av katt och hund m.m.

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09: MJU5
Förbud mot utsläppande på marknaden av päls av katt och hund m.m.
(prop. 2008/09:26).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 19 november.)

13 § Skyldighet för kommunerna att lämna uppgifter om djurskydd m.m.

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09: MJU6
Skyldighet för kommunerna att lämna uppgifter om djurskydd m.m.
(prop. 2008/09:13).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 19 november.)

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
2008/09:66 En ny betygsskala

Motioner
med anledning av prop. 2008/09:58 Befogenhet att beslagta fisk och annan egendom enligt fiskelagen
2008/09: MJ1 av Tina Ehn (mp)

med anledning av prop. 2008/09:62 F-skatt åt fler
2008/09:Sk11 av Lars Johansson m.fl. (s, v, mp)

med anledning av prop. 2008/09:65 Sänkt bolagsskatt och vissa andra
skatteåtgärder för företag
2008/09:Sk12 av Marie Engström m.fl. (v)

15 § Anmälan och hänvisning av ärenden till utskott

Anmälades

Motioner

med anledning av prop. 2008/09:73 Överlåtelse av aktier i Venantius AB
till AB Svensk Exportkredit samt åtgärder för förstärkt utlåning från
AB Svensk Exportkredit och Almi Företagspartner AB
2008/09:Fi4 av Ulla Andersson m.fl. (v)
2008/09:Fi5 av Tomas Eneroth m.fl. (s)
2008/09:Fi6 av Mikaela Valtersson m.fl. (mp)

Kammaren biföll talmannens förslag att dessa motioner omedelbart
skulle hänvisas till finansutskottet.

16 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 13 november

2008/09:115 Småföretagens överlevnad

av *Luciano Astudillo* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:116 Bonusprogram i statliga bolag

av *Luciano Astudillo* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:117 Regeringens hantering av presstödet

av *Helene Petersson* i Stockaryd (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:118 Djurpornografi

av *Helena Leander* (mp)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 18 november.

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 2008/09:27
13 november

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 november

2008/09:242 Förberedelser för förstörelse av en utbyggd Slite hamn

av *Allan Widman* (fp)

till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:243 Omedelbar personnummertilldelning

av *Annie Johansson* (c)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:244 Internet som mötesplats för sexköpare

av *Carina Hägg* (s)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 november.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 13 november

2008/09:212 Lika möjligheter för personer med funktionsnedsättningar inom biståndspolitiken

av *Maria Lundqvist-Brömster* (fp)

till statsrådet Gunilla Carlsson (m)

2008/09:219 Åtgärder för att stärka rättssäkerheten och det civila samhället i Afghanistan

av *Gunnar Andrén* (fp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:221 Stopp för export av krigsmateriel till Colombia

av *Luciano Astudillo* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 november.

Prot. 2008/09:27
13 november

19 § Kammaren åtskildes kl. 16.33.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.47,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.54 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Avsigelser	1
2 § Anmälan om kompletteringsval.....	2
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	3
4 § Ändring av rambeslut om bekämpande av terrorism	4
Justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU5	4
Anf. 1 MARYAM YAZDANFAR (s).....	4
Anf. 2 MEHMET KAPLAN (mp).....	5
Anf. 3 JOHAN LINANDER (c).....	7
Anf. 4 MARYAM YAZDANFAR (s) replik.....	9
Anf. 5 JOHAN LINANDER (c) replik.....	9
Anf. 6 MARYAM YAZDANFAR (s) replik.....	9
Anf. 7 JOHAN LINANDER (c) replik.....	10
Anf. 8 MEHMET KAPLAN (mp) replik	10
Anf. 9 JOHAN LINANDER (c) replik.....	10
Anf. 10 MEHMET KAPLAN (mp) replik	11
Anf. 11 JOHAN LINANDER (c) replik.....	11
Anf. 12 ULRIKA KARLSSON i Uppsala (m)	11
Anf. 13 JOHAN PEHRSON (fp).....	14
Anf. 14 KJELL ELDENSJÖ (kd).....	15
Anf. 15 LENA OLSSON (v).....	16
Anf. 16 THOMAS BODSTRÖM (s).....	17
Anf. 17 JOHAN PEHRSON (fp) replik	18
Anf. 18 THOMAS BODSTRÖM (s) replik	19
Anf. 19 JOHAN PEHRSON (fp) replik	19
Anf. 20 THOMAS BODSTRÖM (s) replik	20
Anf. 21 ANDRE VICE TALMANNEN.....	21
(Beslut fattades under 10 §.).....	21
5 § Dataskyddsrambeslutet	21
Justitieutskottets betänkande 2008/09:JuU7	21
Anf. 22 MARYAM YAZDANFAR (s).....	21
Anf. 23 LENA OLSSON (v).....	21
Anf. 24 MEHMET KAPLAN (mp).....	22
Anf. 25 KRISTER HAMMARBERGH (m).....	22
Anf. 26 LENA OLSSON (v) replik.....	24
Anf. 27 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	25
Anf. 28 JOHAN LINANDER (c).....	25
Anf. 29 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	26
Anf. 30 OTTO VON ARNOLD (kd)	27
(Beslut fattades under 10 §.).....	27
6 § Ändring i lagen om elcertifikat.....	28
Näringsutskottets betänkande 2008/09:NU8	28
Anf. 31 ALF ERIKSSON (s).....	28
(forts. 8 §).....	29
Ajournering.....	29
Återupptagna förhandlingar	29

7 § Frågestund	29
Anf. 32 TALMANNEN	29
<i>Stöd till varslade i Arvika</i>	<i>29</i>
Anf. 33 BERIT HÖGMAN (s)	29
Anf. 34 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	30
Anf. 35 BERIT HÖGMAN (s)	30
Anf. 36 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	30
<i>Handlingsplanen mot våld mot kvinnor.....</i>	<i>31</i>
Anf. 37 HENRIK VON SYDOW (m).....	31
Anf. 38 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	31
Anf. 39 HENRIK VON SYDOW (m).....	31
Anf. 40 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	32
<i>Exploatering av orörda älvsträckor</i>	<i>32</i>
Anf. 41 JAN LINDHOLM (mp)	32
Anf. 42 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	32
Anf. 43 JAN LINDHOLM (mp)	33
Anf. 44 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	33
<i>Innovationer inom den offentliga sektorn.....</i>	<i>33</i>
Anf. 45 PER ÅSLING (c)	33
Anf. 46 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	34
Anf. 47 PER ÅSLING (c)	34
Anf. 48 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	34
<i>Stöd till varslade lågutbildade.....</i>	<i>35</i>
Anf. 49 AGNETA GILLE (s)	35
Anf. 50 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	35
Anf. 51 AGNETA GILLE (s)	35
Anf. 52 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	36
Anf. 53 TALMANNEN	36
<i>Socialtjänstens arbete med barn.....</i>	<i>36</i>
Anf. 54 EVA JOHNSSON (kd)	36
Anf. 55 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	37
Anf. 56 EVA JOHNSSON (kd)	37
Anf. 57 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	37
<i>Stöd till Island i finanskrisen</i>	<i>38</i>
Anf. 58 MARIA STENBERG (s).....	38
Anf. 59 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	38
Anf. 60 MARIA STENBERG (s).....	38
Anf. 61 Utrikesminister CARL BILDT (m).....	39
<i>Stimulanspaket med anledning av lågkonjunkturen</i>	<i>39</i>
Anf. 62 ULF HOLM (mp).....	39
Anf. 63 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	40
Anf. 64 ULF HOLM (mp).....	40

Anf. 65 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	40
<i>EU:s förhandlingar med Ryssland om ett partnerskapsavtal</i>	41
Anf. 66 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	41
Anf. 67 Utrikesminister CARL BILDT (m)	41
Anf. 68 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	42
Anf. 69 Utrikesminister CARL BILDT (m)	42
<i>IT-infrastrukturen i Norrbotten</i>	42
Anf. 70 HANNAH BERGSTEDT (s)	42
Anf. 71 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	42
Anf. 72 HANNAH BERGSTEDT (s)	43
Anf. 73 Statsrådet ÅSA TORSTENSSON (c).....	43
<i>Arbetsmarknaden i Stockholmsregionen</i>	43
Anf. 74 YILMAZ KERIMO (s)	43
Anf. 75 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	44
Anf. 76 YILMAZ KERIMO (s)	44
Anf. 77 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	44
<i>Fallande oljepriser och Rysslands ekonomi</i>	45
Anf. 78 GUNNAR ANDRÉN (fp)	45
Anf. 79 Utrikesminister CARL BILDT (m)	45
Anf. 80 GUNNAR ANDRÉN (fp)	46
Anf. 81 Utrikesminister CARL BILDT (m)	46
<i>Det ökande antalet varsel</i>	46
Anf. 82 TOMAS ENEROTH (s)	46
Anf. 83 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	47
Anf. 84 TOMAS ENEROTH (s)	47
Anf. 85 Arbetsmarknadsminister SVEN OTTO LITTORIN (m).....	47
<i>Ungas situation på bostadsmarknaden</i>	48
Anf. 86 FREDRIK LUNDH (s).....	48
Anf. 87 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	48
Anf. 88 FREDRIK LUNDH (s).....	49
Anf. 89 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c)	49
Anf. 90 TALMANNEN.....	49
8 § (forts. från 6 §) Ändring i lagen om elcertifikat (forts. NU8)	49
Anf. 91 JAN LINDHOLM (mp).....	49
Anf. 92 KARIN PILSÄTER (fp).....	51
Anf. 93 ALF ERIKSSON (s) replik	53
Anf. 94 KARIN PILSÄTER (fp) replik	53
Anf. 95 ALF ERIKSSON (s) replik	53
Anf. 96 KARIN PILSÄTER (fp) replik	54
Anf. 97 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m)	54
Anf. 98 ALF ERIKSSON (s) replik	56
Anf. 99 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik	56
Anf. 100 ALF ERIKSSON (s) replik	56
Anf. 101 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (m) replik	57
Anf. 102 JAN ANDERSSON (c)	57

Anf. 103 ALF ERIKSSON (s) replik	58
Anf. 104 JAN ANDERSSON (c) replik	58
Anf. 105 ALF ERIKSSON (s) replik	58
Anf. 106 JAN ANDERSSON (c) replik	59
Anf. 107 JAN LINDHOLM (mp) replik	59
Anf. 108 JAN ANDERSSON (c) replik	60
Anf. 109 JAN LINDHOLM (mp) replik	60
Anf. 110 JAN ANDERSSON (c) replik	61
(Beslut fattades under 10 §.)	61
Ajournering.....	61
Återupptagna förhandlingar	61
9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 november.....	61
SoU3 Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning	61
SoU11 Ändring i patientdatalagen (2008:355).....	62
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	62
JuU5 Ändring av rambeslut om bekämpande av terrorism	62
JuU7 Dataskyddsrambeslutet	63
NU8 Ändring i lagen om elcertifikat	63
11 § Ändrad sammansättning i Arbetsdomstolen i diskrimineringstvister	64
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2008/09:AU6	64
Anf. 111 JOSEFIN BRINK (v)	64
Anf. 112 ULF HOLM (mp).....	65
Anf. 113 LUCIANO ASTUDILLO (s)	66
Anf. 114 ANNIKA QARLSSON (c)	67
Anf. 115 ULF HOLM (mp) replik	68
Anf. 116 ANNIKA QARLSSON (c) replik	69
Anf. 117 ULF HOLM (mp) replik	69
Anf. 118 ANNIKA QARLSSON (c) replik	69
(Beslut skulle fattas den 19 november.)	70
12 § Förbud mot utsläppande på marknaden av päls av katt och hund m.m.....	70
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09:MJU5	70
(Beslut skulle fattas den 19 november.)	70
13 § Skyldighet för kommunerna att lämna uppgifter om djurskydd m.m.....	70
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2008/09:MJU6	70
(Beslut skulle fattas den 19 november.)	70
14 § Bordläggning.....	70
15 § Anmälan och hänvisning av ärenden till utskott	71
16 § Anmälan om interpellationer	71
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	72
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	72
19 § Kammaren åtskildes kl. 16.33.	73

Tryck: Elanders, Vällingby 2008